

Ewaluacja zewnętrzna lokalnej strategii rozwoju

Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania
„Euro-Country”

Kraków 2022

1. Streszczenie najważniejszych wyników badania

1. W Lokalnej Strategii Rozwoju wskazane zostały dwa cele główne. Pierwszy cel ogólny to „Wysoka jakość życia mieszkańców Euro-Country”. W jego ramach wyznaczono dwa cele szczegółowe: rozwinięta gospodarka wykorzystująca lokalne zasoby; zintegrowane i aktywne społeczeństwo. Założono tutaj przedsięwzięcia dotyczące podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej mieszkańców obszaru, podnoszenia kompetencji w zakresie przedsiębiorczości, wspierania współpracy między podmiotami wykonującymi działalność gospodarczą, budowy lub przebudowy ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury rekreacyjnej, budowy lub przebudowy dróg gminnych (które umożliwiają połączenie obiektów użyteczności publicznej, w których świadczy się usługi społeczne, opiekuńczo-wychowawcze, edukacyjne lub zdrowotne albo skracających dystans do takowych obiektów), a także działania służące wzmocnieniu kapitału społecznego. Drugi cel ogólny to „Atrakcyjna oferta terenu w oparciu o lokalne zasoby”. W jego ramach wyznaczono następujące cele szczegółowe: społeczeństwo świadome zasobów przyrodniczych, historycznych i kulturowych; atrakcyjna infrastruktura wykorzystująca lokalne zasoby. Działania w ramach tych celów dotyczą przede wszystkim podnoszenia wiedzy społeczności lokalnej (w zakresie ochrony środowiska, zmian klimatycznych, ochrony zasobów terenu), promowania obszaru LGD, zachowania dziedzictwa lokalnego, rozwoju niekomercyjnej infrastruktury turystycznej oraz tworzenia wiosek tematycznych.
2. Realizacja finansowa i rzeczowa LSR przebiega zgodnie z planem. W tym kontekście warto podkreślić jest otrzymanie dodatkowego bonusu finansowego za osiągnięcie wskaźników. Pojawiające się problemy wynikały głównie z indywidualnych sytuacji beneficjentów i grantobiorców. Negatywną rolę odegrała też sytuacja pandemiczna wymuszająca odwołanie spotkań, wydarzeń, wyjazdów, ale też dotycząca firmy założone w ramach przedsięwzięć z zakresu podejmowania działalności gospodarczej. Pojawiła się w konsekwencji konieczność przedłużenia poszczególnych operacji czy projektów.

3. Proces wdrażania należy ocenić jak najbardziej pozytywnie. Same kryteria wyboru na przestrzeni lat nieco ewoluowały i starano się je doprecyzować. W konsekwencji obecnie są czytelne i nie wywołują większych wątpliwości. Warto podkreślić, że w LGD „Euro-Country” kluczowe znaczenie odgrywało kryterium przynależności do grupy defaworyzowanej, które niejednokrotnie „przechylało szalę” na korzyść danego wnioskodawcy. Pewne wątpliwości budziły kryteria innowacyjności, ochrony środowiska czy wykorzystania lokalnych zasobów w trakcie realizacji operacji i na pewno warto je w przyszłości doprecyzować.
4. „Euro-Country” reagowała na wskazane w LSR problemy obszaru LGD i tym samym tworzyła odpowiednie warunki do jego rozwoju. Z części zadań wywiązywała się wręcz wzorowo. Udało się zrealizować sporo operacji związanych z przedsiębiorczością, kulturą czy infrastrukturą turystyczną i rekreacyjną. Dodatkowo dało się zaobserwować wzrost aktywności lokalnej społeczności. Istotnym aspektem jest fakt, iż współpraca z gminami i stowarzyszeniami układała się wzorcowo. Jeśli nie pojawią się nieoczekiwane sytuacje, można liczyć na to, że uda się zrealizować wszystkie zaplanowane przedsięwzięcia aktualnej LSR. Można też stwierdzić, że „Euro-Country” jest przygotowane na działania w ramach następnej strategii.
5. W LSR „Euro-Country” miała zaplanowane dwa projekty współpracy. Celem pierwszego „EDUREG – Edukacja regionalna na szlaku przedsiębiorczych wsi tematycznych” było wdrażanie, założenie nowych oraz udoskonalenie już istniejących wsi tematycznych na obszarach partnerskich LGD. Wykorzystano tutaj fakt, iż wieś tematyczna stanowi innowacyjny sposób na ożywienie gospodarki wiejskiej i daje szansę mieszkańcom wsi na alternatywne dochody. W ramach projektu na terenie „Euro-Country” powstało 5 wiosek. Praktyczny problem z projektami współpracy dotyczy faktu, iż powstały one tuż przed pandemią i poza zorganizowanymi warsztatami, mieszkańcy i turyści nie mieli okazji zapoznać się ze stworzonymi atrakcjami. Istnieje jednak nadzieja, że wkrótce obraz sytuacji w tym aspekcie się odmieni. Drugi z projektów współpracy, „Czas na produkt lokalny” w momencie przeprowadzania ewaluacji był w trakcie realizacji.

Głównym celem projektu jest promocja zasobów kulturowych, przyrodniczych i historycznych oraz stworzenie atrakcyjnej oferty terenu w oparciu o lokalne zasoby. Projekty współpracy stanowią doskonałe merytoryczne uzupełnienie operacji realizowanych w ramach wdrażania LSR i wpisują się w cele określone w tym dokumencie strategicznym.

6. Plan komunikacyjny był dostosowywany do potrzeb zarówno Stowarzyszenia, jak i lokalnej społeczności. Zestaw wykorzystanych sposobów komunikacji był dość szeroki. Ważną rolę odgrywały zarówno spotkania informacyjno-promocyjne, jak i kampanie radiowe czy artykuły zamieszczane w prasie lokalnej. Można stwierdzić, że dzięki wykorzystywaniu różnorodnych działań komunikacyjnych, udało się dotrzeć do szerokiej grupy zainteresowanych. Ankietowani beneficjenci i mieszkańcy podkreślali w tym aspekcie istotną rolę jaką odegrała strona internetowa LGD.
7. LGD „Euro-Country” cieszy się dużą rozpoznawalnością, a efekty prowadzonych działań są zauważalne. Sporo grupa badanych mieszkańców gmin obszaru LGD stwierdziła, iż uczestniczyła w wydarzeniach lokalnych dofinansowywanych ze środków LGD, a także korzystała z infrastruktury, której powstanie albo modernizacja była dofinansowana z środków „Euro-Country”. Realizowane projekty są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru LSR i wpływają na jego wzmocnienie, a także bywają innowacyjne. Wybrane projekty odpowiadają również na potrzeby lokalnej społeczności.

2. Spis treści

1. Streszczenie najważniejszych wyników badania	2
2. Spis treści.....	5
3. Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji	6
4. Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania	9
5. Opis wyników badania wraz z ich interpretacją	11
5.1. Obszar objęty Strategią Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność oraz jej podstawowe założenia	11
5.2. Rzeczowy i finansowy postęp w realizacji LSR	22
5.3. Projekty współpracy	29
5.4. Działanie poza RLKS.....	32
5.5. Działalność Biura LGD	34
5.6. Zmiany na obszarze objętym LSR w ocenie członków lokalnej społeczności	43
6. Odpowiedź na wszystkie wskazane pytania badawcze	50
6.1. Ocena wpływu na główny cel LSR	50
6.2. Ocena wpływu na kapitał społeczny	50
6.3. Przedsiębiorczość	51
6.4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe	52
6.5. Grupy defaworyzowane	52
6.6. Innowacyjność	53
6.7. Projekty współpracy	54
6.8. Ocena funkcjonowania LGD	55
6.9. Ocena procesu wdrażania	55
6.10. Wartość dodana podejścia LEADER.....	56
7. Podsumowanie. Wnioski i rekomendacje	57
8. Spis tabel i wykresów	61
9. Aneksy tworzone w toku realizacji badania	63
Ankieta dla mieszkańców obszaru LGD „Euro-Country”	63
Ankieta dla beneficjentów LGD „Euro-Country”	67

3. Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji

Raport jest efektem badania ewaluacyjnego przeprowadzonego przez Fundację Socjometr. Przedmiotem badania była ewaluacja procesu wdrażania Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność prowadzonego przez Lokalną Grupę Działania „Euro-Country” w okresie programowania Unii Europejskiej 2014-2020.

Fundacja Socjometr jest niezależnym podmiotem specjalizującym się w badaniach społecznych, który spełnia wymogi stawiane ewaluatorom zewnętrznym określone w Wytycznych Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi nr 10/1/2022 w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Głównym celem badania ewaluacyjnego było zgromadzenie szerokiego zestawu danych, które pozwalają na wszechstronną ocenę całego procesu przygotowania i wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju. Kluczową kwestią jest tu z całą pewnością odpowiedź na pytanie czy oceniany dokument strategiczny trafnie diagnozował potrzeby mieszkańców obszaru LGD oraz jego potencjał rozwojowy. Na tej podstawie możliwe jest formułowanie wniosków na temat zakresu ewentualnego wpływu Lokalnej Grupy Działania na rozwój lokalnej społeczności.

Szczegółowe cele badania zostały sformułowane na podstawie wspomnianych powyżej Wytycznych wydanych w 2017 i zaktualizowanych w 2022 roku przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Skupiały się one w kilku obszarach tematycznych, w ramach których postawiono pytania badawcze.

Obszary badań oraz przypisane do nich pytania badawcze:

1. Ocena wpływu na główny cel LSR
 - a. Jaki jest stopień osiągnięcia celu głównego i przypisanych do niego wskaźników LSR?
2. Ocena wpływu na kapitał społeczny
 - a. Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?

- b. W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?
- 3. Przedsiębiorczość
 - a. W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?
 - b. Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?
- 4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe
 - a. W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?
 - b. W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?
- 5. Grupy defaworyzowane
 - a. Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?
 - b. Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?
 - c. Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?
- 6. Innowacyjność
 - a. W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
 - b. Jak można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?
- 7. Projekty współpracy
 - a. Jaka była skuteczność i efekty działania wdrażania projektów współpracy?
 - b. Jaką formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?
- 8. Ocena funkcjonowania LGD
 - a. Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR?
 - b. Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?
 - c. Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?
- 9. Ocena procesu wdrażania
 - a. Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem?
 - b. Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów?

- c. Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)?
- d. Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?

10. Wartość dodana podejścia LEADER

- a. Czy działalność LGD wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie?
- b. Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany?
- c. Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia?
- d. Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określonego w LSR?

Szczegółowe obszary działań poddane ocenie:

1. Działalność biura LGD, w tym w szczególności jakość i efektywność świadczonego doradztwa dla wnioskodawców (rzeczywistych i potencjalnych) oraz beneficjentów.
2. Realizacja planu komunikacji, rozpoznawalność LGD, wymiana informacji z mieszkańcami obszaru oraz jakość podejmowanych działań komunikacyjnych.
3. Realizacja rzeczowo-finansowa Lokalnej Strategii Rozwoju.
4. Funkcjonowanie organów LGD.
5. Działania na rzecz aktywizacji społeczności lokalnej oraz włączenia społecznego (w szczególności wsparcie udzielone przedstawicielom grupy defaworyzowanej).
6. Działania LGD w zakresie rozwoju przedsiębiorczości oraz turystyki i dziedzictwa kulturowego.
7. Promowanie innowacyjności na obszarze objętym LSR.
8. Realizacja projektów współpracy.

4. Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania

Badanie ewaluacyjne zostało przeprowadzone w pierwszej połowie 2022 roku. W jego ramach poddano analizie dwie grupy danych:

1. Dane zastane, w tym:
 - a. dane ze statystyk publicznych,
 - b. dane gromadzone przez Lokalną Grupę Działania w ramach monitoringu,
2. Dane wywołane, w tym:
 - a. dane zebrane za pomocą technik jakościowych,
 - b. dane zebrane za pomocą technik ilościowych.

Dane pochodzące ze statystyk publicznych dostarczyły wysoce obiektywnych informacji na temat zmian na obszarze LGD, które dokonały się w okresie realizacji ocenianej Strategii RLKS. Dane te dotyczyły między innymi zjawisk demograficznych, rynku pracy, lokalnej gospodarki oraz sytuacji społecznej. Wszystkie te dane zostały zaprezentowane w tabelach lub na wykresach. Szczegółowy wykaz ilustracji zawartych w raporcie, który umieszczony jest na jego końcu pozwala na szybkie zapoznanie się z zakresem poddanych analizie danych, które pochodziły z Głównego Urzędu Statystycznego.

Lokalne Grupy Działania gromadzą istotne dane na temat procesu wdrażania Strategii RLKS, które musiały być poddane analizie. Wśród tych danych należy wskazać w szczególności informacje o prowadzonych naborach, dane o postępie rzeczowo-finansowym, wskaźniki realizacji planu komunikacji oraz dane dotyczące doradztwa. Analiza tej kategorii danych zastanych pozwoliła na ocenę skuteczności działań prowadzonych przez LGD oraz wskazała, w których obszarach działalność LGD pokrywała się ze zmianami na obszarze objętym LSR sugerowanymi przez wyniki analizy danych pochodzących z GUS.

Reprezentanci Fundacji Socjometr przeprowadzili również badania jakościowe. Obejmowały one wywiady z pracownikami LGD oraz wywiady z przedstawicielami jego organów – Zarządu i organu decyzyjnego (Rady). Rozmowy te odegrały istotną rolę w procesie powstawania raportu. Pozwoliły one na pogłębienie wiedzy na temat przebiegu

procesu wdrażania LSR, rozpoznanie problemów pojawiających się w jego trakcie oraz sposobu reagowania na nie przez przedstawicieli Lokalnej Grupy Działania.

W ramach ewaluacji zewnętrznej zbierano także dane ilościowe. Przygotowano dwa kwestionariusze ankiety. Pierwszy z nich kierowany był do mieszkańców obszaru objętego Strategią RLKS, a druga do beneficjentów wsparcia osób i przedstawicieli organizacji, które realizowały operacje w ramach jej wdrażania. Zastosowano technikę CAWI (*computer-assisted web interview*), co oznacza, że ankieta przeprowadzona została za pomocą platformy internetowej. Za dystrybucję linka do ankiety odpowiedzialni byli pracownicy Lokalnej Grupy Działania.

5. Opis wyników badania wraz z ich interpretacją

5.1. Obszar objęty Strategią Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność oraz jej podstawowe założenia

Obszar LGD Euro-Country obejmuje pięć gmin powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego: Bierawę, Cisek, Pawłowiczki, Polską Cerekiew oraz Reńską Wieś. Teren gmin partnerstwa leży w jednym, spójnym obrysie geograficznym, obejmując południowo – wschodni rejon Opolszczyzny, od wschodu i południa granicząc z województwem śląskim. Są to gminy wiejskie o profilu rolniczym i rolniczo-przemysłowym, gdzie przeważa produkcja roślinna. Obszar całkowity terenu to 501 km².

Rysunek 1. Obszar LGD „Euro-Country”.

Obszar „Euro-Country” zamieszkiwało w 2013 roku 33 987 osób. W kolejnych latach sytuacja w gminach była różnorodna – podczas gdy w gminach Bierawa i Reńska Wieś odnotowano niewielkie wzrosty (odpowiednio o 29 i 50 osób w latach 2015-2020),

w gminach Cisek, Pawłowiczki i Polska Cerekiew miały miejsce spadki ilości mieszkańców (odpowiednio o 197, 442 i 200). W konsekwencji w 2020 roku łączna liczba ludności w gminach wchodzących w skład LGD wyniosła 32 980. Największą pod względem ilości mieszkańców jest gmina Reńska Wieś, a najmniejszą Polska Cerekiew.

Ludność w gminach wchodzących w skład LGD						
Nazwa gminy/rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bierawa	7 866	7 898	7 929	7 944	7 912	7 895
Cisek	5 750	5 708	5 679	5 627	5 593	5 553
Pawłowiczki	7 719	7 682	7 609	7 547	7 426	7 277
Polska Cerekiew	4 156	4 123	4 129	4 051	4 013	3 956
Reńska Wieś	8 249	8 251	8 229	8 256	8 295	8 299

Tabela 1. Ludność w gminach wchodzących w skład LGD.

Istotną kwestią są dochody gmin. Wyrazem zdolności dochodowej gmin jest wskaźnik dochodów podatkowych na jednego mieszkańca w gminie, czyli tzw. wskaźnik G, stanowiący podstawę do wyliczenia rocznych kwot części wyrównawczej subwencji ogólnej i wpłat. Zgodnie z ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, wskaźnik G dla każdej gminy oblicza się dzieląc kwotę dochodów podatkowych (z tytułu podatku od nieruchomości, podatku rolnego, podatku leśnego, podatku od środków transportowych, podatku od czynności cywilnoprawnych, podatku od osób fizycznych, opłacanego w formie karty podatkowej, wpływów z opłaty skarbowej, wpływów z opłaty eksploatacyjnej, udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych) za rok poprzedzający rok bazowy przez liczbę mieszkańców gminy. Wskaźniki w gminach obszaru LGD w ostatnich latach wykazywały tendencję rosnącą. Najmniejszym dochodem ogólnym w latach 2015-2020 dysponowała gmina Cisek i w jej przypadku wskaźnik w 2020 roku wyniósł 1 415,92, ale warto zauważyć, że w porównaniu z 2015 rokiem odnotowano wzrost o 443,63. Największym dochodem ogólnym w omawianym okresie dysponowała natomiast gmina Polska Cerekiew - w 2020 roku wyniósł on 2 274,37 i był wyższy od wskaźnika z 2015 roku o 330,86.

Wskaźnik G dla gmin wchodzących w skład LGD							
Nazwa gminy/rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Bierawa	1 650,32	1 719,56	1 741,65	1 799,68	1 841,30	1 927,99	2 047,87
Cisek	972,29	1 000,21	1 132,25	1 121,93	1 171,88	1 311,13	1 415,92
Pawłowiczki	1 461,30	1 466,40	1 410,08	1 218,11	1 293,02	1 379,97	1 432,33
Polska Cerekiew	1 943,51	1 851,52	2 005,96	1 984,82	2 248,29	2 181,05	2 274,37
Reńska Wieś	1 232,89	1 274,76	1 338,49	1 356,36	1 413,38	1 499,56	1 663,16

Tabela 2. Wskaźniki G dla gmin wchodzących w skład LGD.

Daje się zaobserwować wyraźny wzrost wydatków gmin przynależących do LGD. Najwyższe wydatki na 1 mieszkańca w 2020 roku odnotowała gmina Reńska Wieś (5 017,84) i warto zauważyć, iż w porównaniu do 2015 roku nastąpił w jej przypadku wzrost aż o 2 456,87. Najmniejsze wydatki odnotować można było w 2020 roku w gminie Cisek (4 189,73), choć w porównaniu do 2015 roku tutaj również wzrost był duży (o 1 349,05). Szczegóły zaprezentowano w poniższej tabeli.

Nazwa gminy/rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bierawa	3 446,32	4 183,92	4 299,16	4 347,01	4 348,62	4 639,21
Cisek	2 840,68	3 025,98	3 461,37	3 721,04	4 507,26	4 189,73
Pawłowiczki	2 951,31	2 951,87	3 532,48	3 619,75	4 344,99	4 566,77
Polska Cerekiew	2 826,70	3 371,30	3 622,43	4 070,68	5 120,52	4 694,52
Reńska Wieś	2 560,97	3 214,67	3 098,05	3 769,68	4 319,53	5 017,84

Tabela 3. Wydatki gmin na 1 mieszkańca w złotych.

W ramach analizowanych wskaźników, sytuacja gmin wchodzących w skład LGD „Euro-Country” na tle wszystkich opolskich gmin wypada dość przeciętnie. Wyróżnia się

w tym aspekcie gmina Polska Cerekiew, która spośród wszystkich gmin obszaru zajęła najwyższe pozycje w kategoriach analizujących dochody własne budżetu gmin (11), środki w dochodach budżetu gminy na finansowanie projektów unijnych (13), wydatki budżetu gminy na jednego mieszkańca (17). W kategorii biorącej pod uwagę podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON, gmina Polska Cerekiew znalazła się natomiast najniżej (70), a najwyżej w tym przypadku uplasowała się gmina Reńska Wieś, choć jej lokatę trudno uznać za imponującą - 40. Szczegóły pokazuje poniższa tabela.

Gmina	Lokaty gmin w województwie w poszczególnych kategoriach w roku 2019			
	Dochody własne budżetu gminy na 1 mieszkańca	Środki w dochodach budżetu gminy na finansowanie projektów UE na 1 mieszkańca	Wydatki budżetu gminy na 1 mieszkańca	Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności
Bierawa	19	53	55	56
Cisek	59	41	44	62
Pawłowiczki	65	58	56	63
Polska Cerekiew	11	13	17	70
Reńska Wieś	46	49	57	40

Tabela 4. Gminy wchodzące w skład LGD na tle innych gmin województwa opolskiego.

Obszar LGD „Euro-Country” ma charakter typowo wiejski, a wszystkie gminy posiadają tereny inwestycyjne. Na terenach funkcjonują firmy, które posiadają kluczowe znaczenie dla gmin. Do mocnych stron zaliczono w LSR progresywny potencjał przedsiębiorczości. Istotnego znaczenia w tym kontekście nabierają dane dotyczące liczby pracujących. W latach 2015-2020 dało się zaobserwować różne tendencje w poszczególnych gminach obszaru LGD. Całkiem duże wzrosty odnotowano w gminach Cisek (o 167) i Reńska Wieś (o 311), a największy wzrost miał miejsce w gminie Polska Cerekiew (o 443). W gminach Bierawa i Pawłowiczki odnotowano natomiast spadki w liczbie pracujących ogółem (odpowiednio o 61 i 57). Pozytywnie należy odbierać fakt, iż w przypadku pracujących kobiet spadek odnotowano jedynie w gminie Pawłowiczki i nie był

to spadek duży (o 20), a w pozostałych gminach miano do czynienia ze wzrostami. Szczegóły zaprezentowano w poniższej tabeli.

Gmina	Pracujący w gminach wchodzących w skład LGD					
	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Bierawa	1 514	1 453	1 075	918	439	535
Cisek	523	690	237	326	286	364
Pawłowiczki	737	680	399	362	338	318
Polska Cerekiew	364	807	174	564	190	243
Reńska Wieś	676	987	353	594	323	393

Tabela 5. Pracujący w gminach wchodzących w skład LGD.

Poziom bezrobocie na obszarze LGD został w LSR określony jako niski lub średni w zależności od gminy i uznano, że problem stanowi skalę podobną w stosunku do regionu czy kraju. Zwrócono jednak uwagę na istnienie tzw. „ukrytego problemu” bezrobocia i fakt, iż większość osób pozostających bez pracy szuka zatrudnienia za granicą. W latach 2015-2020 wskaźniki dotyczące udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w gminach obszaru LGD znacznie spadły. Zwraca jednak uwagę znaczna rozbieżność procentowa – w 2020 roku najwyższy wskaźnik odnotować można było w gminie Polska Cerekiew (5,0), a najniższy w gminie Cisek (3,3). Należy także zauważyć, że wskaźniki w przypadku bezrobotnych kobiet są znacznie wyższe niż w przypadku mężczyzn (w gminie Polska Cerekiew wskaźnik w przypadku udziału bezrobotnych kobiet wynosi 6,9, a mężczyzn 3,4). Szczegóły obrazuje poniższa tabela.

Gmina	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w gminach wchodzących w skład LGD					
	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Bierawa	5,1	3,9	4,0	2,6	6,4	5,4
Cisek	4,7	3,3	4,1	2,1	5,4	4,7
Pawłowiczki	6,3	4,4	5,1	3,1	7,6	5,9
Polska Cerekiew	6,7	5,0	5,3	3,4	8,3	6,9
Reńska Wieś	5,2	4,7	4,4	3,8	6,1	5,8

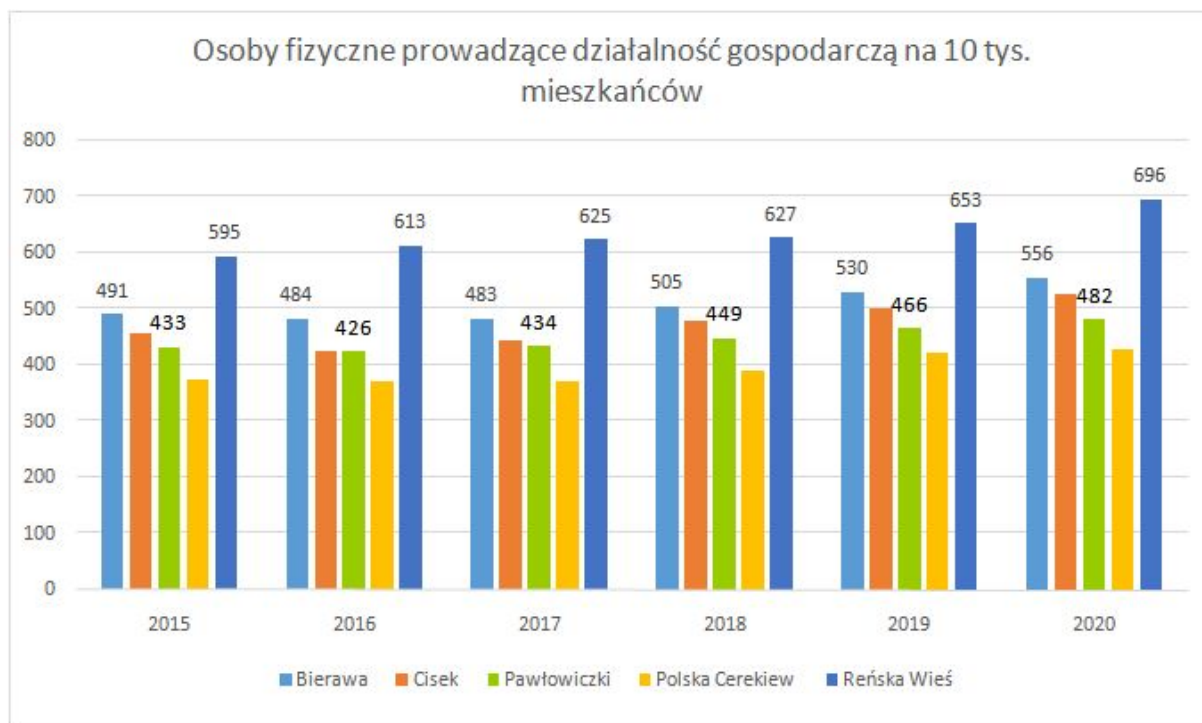
Tabela 6. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w gminach wchodzących w skład LGD.

W ostatnich latach zwracano uwagę na powstawanie nowych przedsiębiorstw na obszarze LGD i wskazano, że na terenie partnerstwa dominujące branże to: handel i usługi, budownictwo oraz transport. Warte odnotowania jest także zjawisko przenoszenia siedzib firm na tereny wiejskie, co miało związek z różnego typu ulgami, jakie są w stanie zapewnić im konkretne gminy. Potwierdzają to dane statystyczne. W przypadku podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON (na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym) w latach 2015-2020 we wszystkich gminach obszaru LGD odnotowano wzrosty. Najwyższe miały miejsce w gminach Cisek (o 170,6) i Reńska Wieś (o 186,4). Szczegóły zaprezentowano w poniższej tabeli.

Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym						
Nazwa gminy/rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bierawa	989,5	984,2	987,2	1 029,2	1 100,0	1 158,1
Cisek	894,5	865,9	899,7	968,2	1 011,0	1 065,1
Pawłowiczki	910,5	905,4	920,3	958,1	985,9	1 017,4
Polska Cerekiew	795,7	800,0	807,8	863,9	915,2	931,5
Reńska Wieś	1 159,3	1 186,8	1 207,6	1 209,4	1 265,1	1 345,7

Tabela 7. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym.

W latach 2015-2020 wzrosła także liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, ale należy zauważyć, że nie był to wzrost specjalnie imponujący, a dodatkowo dość zbliżony we wszystkich gminach obszaru LGD „Euro-Country”.

Wykres 1. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców.

Działalność społeczna na terenie Euro-Country jest szeroko rozpropagowana. W świetle LSR większość działań wdrażana była przez rady sołeckie lub Grupy Odnowy Wsi. Ważną funkcję odgrywały także koła gospodyń wiejskich czy zespoły artystyczne. W tym kontekście pojawiły się jednak liczne problemy - zwrócono tym samym uwagę na brak nowych pomysłów, innowacyjności czy tzw. „świeżej krwi” w działających organizacjach. Dodatkowo wskazano problem braku lub niskiej aktywności obywatelskiej mieszkańców, a przykładem tego był m.in. brak chęci uczestniczenia w konsultacjach dokumentów strategicznych w gminach. W konsekwencji uznano, iż niezbędne jest skoncentrowanie uwagi na wzmocnieniu działalności organizacji, prezentowaniu korzyści płynących ze współpracy między nimi, a także opracowanie działań zachęcających młodzież do pracy społecznej w ramach tych organizacji.

Konsultacje społeczne i przeprowadzone analizy pozwoliły na ustalenie dwóch grup defaworyzowanych, czyli szczególnie ważnych z punktu widzenia realizacji i założeń LSR:

- młodzież gimnazjalną/ponadgimnazjalną, którą podzielono na dwie podgrupy:
 - młodzież podlegającą jeszcze edukacji, dla której przewidziano miękkie projekty mające na celu aktywizację i zainteresowanie przestrzenią historyczną, przyrodniczą i kulturową, działania integracyjne dla młodzieży i seniorów zachęcające do zainteresowania problemami społeczności lokalnej
 - młodzież, która zakończyła już proces edukacji i poszukuje pracy, dla której przewidziano także działania aktywizacyjne, ale także projekty z zakresu rozpoczynania działalności gospodarczej (w kryteriach lokalnych preferowane będzie zatrudnianie osób do 30 r.ż. lub otwieranie działalności przez takie osoby).
- osoby starsze (powyżej 50 roku życia), dla których przewidziano projekty z zakresu rozpoczynania działalności gospodarczej, organizację szkoleń, projekty aktywizacyjne i integracyjne.

Dużym problemem obszaru LGD jest starzenie się społeczeństwa. Sytuacja demograficzna rodzi szereg zagrożeń wyrażających się zaburzeniami w reprodukcji ludności, spadku urodzeń, migracjami ludności, nasilaniem się deformacji demograficznych i pogarszaniem się stanu zdrowia mieszkańców. Zgodnie z tendencją ogólnopolską w latach 2015-2020 wzrastała liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w każdej z gmin „Euro-Country”. Niepokojący jest też duży spadek liczby osób w wieku produkcyjnym. W przypadku liczby osób w wieku przedprodukcyjnym pozytywne tendencje można zaobserwować w gminach Bierawa i Reńska Wieś, ale już w pozostałych gminach odnotowano spadki (warto jednak podkreślić, że zarówno wzrosty, jak i spadki w tym przypadku były dość niewielkie). Szczegóły zaprezentowano w poniższej tabeli.

Gmina	Ludność gmin w wieku:					
	Przedprodukcyjnym		Produkcyjnym		Poprodukcyjnym	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Bierawa	1 246	1 253	5 053	4 870	1 567	1 772
Cisek	891	890	3 734	3 474	1 125	1 189
Pawłowiczki	1 229	1 163	5 019	4 659	1 471	1 455
Polska Cerekiew	580	511	2 702	2 512	874	933
Reńska Wieś	1 318	1 329	5 400	5 328	1 531	1 642

Tabela 8. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym.

Migracja młodzieży w celach edukacyjnych i zarobkowych została określona jako jedno z największych zagrożeń obszaru LGD. Potwierdzają to dane GUS-u, w świetle których saldo migracji w gminach Cisek, Pawłowiczki i Polska Cerekiew miało w latach 2016-2020 ujemne wartości (z małym wyjątkiem w przypadku gminy Cisek w 2019 roku). Nieco lepiej przedstawiała się sytuacja w przypadku gminy Bierawa (ujemne saldo tylko w 2019 roku) i Reńska Wieś. Szczegóły zaprezentowano w poniższej tabeli.

Saldo migracji ogółem w gminach wchodzących w skład LGD					
Nazwa gminy/rok	2016	2017	2018	2019	2020
Bierawa	21	34	20	-15	56
Cisek	-34	-10	-22	6	-11
Pawłowiczki	-22	-17	-39	-63	-33
Polska Cerekiew	-10	-10	-20	-4	-26
Reńska Wieś	26	11	62	31	21

Tabela 9. Saldo migracji ogółem w gminach wchodzących w skład LGD.

W latach 2015-2020 liczba beneficjentów pomocy społecznej w każdej z gmin spadała. Mimo że na obszarze LGD z pomocy społecznej korzystało w 2020 roku mniej osób niż przeciętnie w województwie opolskim, to wskaźniki w dalszym ciągu były dość wysokie. Najwięcej beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej odnaleźć można w gminach Pawłowiczki i Polska Cerekiew, a najmniej w gminie Bierawa. Szczegóły obrazuje poniższa tabela.

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności						
Nazwa gminy/rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
OPOLSKIE	561	525	474	428	398	362
Bierawa	357	380	280	167	142	112
Cisek	520	490	418	361	341	273
Pawłowiczki	641	597	514	467	376	306
Polska Cerekiew	580	473	472	377	331	282
Reńska Wieś	372	323	373	347	313	261

Tabela 10. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności.

Gminy dysponują sporym potencjałem rozwoju turystyki i dotyczy to między innymi turystyki konnej, kajakowej, rowerowej oraz agroturystyki. Atutem są zasoby przyrodnicze (Odra, Dębowa, obszary chronionego krajobrazu). Na obszarze LGD występują też liczne stanowiska archeologiczne osadnictwa przedhistorycznego, w tym najstarsze w Europie umocnienia obronne czy grodzisko pierścieniowate z IX-X wieku. Zabytki architektury i budownictwa obejmują natomiast między innymi: zabytkowe obiekty sakralne (kościół, plebanie, kaplice, kapliczki), małe formy architektury sakralnej (krzyże, kapliczki, figury przydrożne), założenia pałacowo-parkowe (m.in.: Jakubowice, Większyce, Polska Cerekiew, Zakrzów), budynki mieszkalne, zabytki gospodarcze i przemysłowe, obiekty użyteczności publicznej, krzyże pokutne i cmentarz żydowski. Należy też wspomnieć o bogactwie produktów regionalnych, lokalnych i tradycyjnych, które są warte promocji i upowszechnienia. Obszar LGD cechuje podtrzymywanie tradycji wszystkich narodowości zamieszkujących kiedyś na tych terenach. Atutem są również różnego rodzaju imprezy

cykliczne, w tym zawody strażackie, święta herbowe, koncerty floriańskie, Jeździeckie Mistrzostwa Gwiazd Art Cup, zawody psich zaprzęgów.

W kontekście zagadnień dotyczących turystyki, za niezbędne w LSR uznano wykreowanie wspólnego, kompleksowego produktu turystycznego, który byłby w stanie przyciągnąć nawet bardziej wymagających turystów. Wskazano też, że problemem jest słaba promocja terenu i niedostateczna infrastruktura turystyczna i rekreacyjna. Przykładem tego są dane Głównego Urzędu Statystyczne, w świetle których tylko po jednym turystycznym obiekcie noclegowym w 2020 roku dysponowały gminy Pawłowiczki, Polska Cerekiew i Reńska Wieś, zaś w gminach Bierawa i Cisek nie odnotowano żadnego takiego rodzaju obiektu. Interpretując przedstawione dane warto zwrócić uwagę, że dane GUS zawierają informacje na temat zarejestrowanych obiektów noclegowych, które zbierane są na podstawie złożonych sprawozdań KT-1. Pomimo zobowiązania obiektów do przedkładania właściwych formularzy do GUS, począwszy od danych za styczeń 2016 r. jednostka zbierająca dane (GUS) wprowadziła metodę imputacji (powielana danych z lat poprzednich) dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu. Prezentowane dane odnoszą się zatem jedynie do jednostek, które skutecznie złożyły formularz KT-1 w danym roku.

Turystyczne obiekty noclegowe w gminach – stan w dniu 31 lipca poszczególnych lat			
Nazwa gminy/rok	2016	2018	2020
Bierawa	-	-	-
Cisek	-	-	-
Pawłowiczki	2	2	1
Polska Cerekiew	0	1	1
Reńska Wieś	2	1	1

Tabela 11. Turystyczne obiekty noclegowe w gminach wchodzących w skład LGD.

Dla mieszkańców obszaru LGD, w świetle LSR, największym problemem był niewystarczający poziom standardu życia. Dotyczyło to zarówno poziomu indywidualnego (m.in. brak odpowiedniej pracy) i ogólnospołeczny (niewystarczająca infrastruktura

rekreacyjna, braki w ofercie aktywizacji i integracji dla młodzieży i seniorów). Uznano w rezultacie, że większość działań powinna być ukierunkowana na poprawę jakości życia mieszkańców obszaru LGD, w tym poprzez projekty inwestycyjne, dotyczące przedsiębiorczości, budowę i modernizację bazy rekreacyjnej, ale też szkolenia, warsztaty i imprezy. Za istotne uznano również umiejętne wykorzystanie posiadanych na terenie zasobów w celu ich wypromowania. W konsekwencji sformułowano dwa cele ogólne i cztery cele szczegółowe.

Pierwszy cel ogólny to **„Wysoka jakość życia mieszkańców Euro-Country”**. W jego ramach wyznaczono dwa cele szczegółowe: rozwinięta gospodarka wykorzystująca lokalne zasoby; zintegrowane i aktywne społeczeństwo. Założono tutaj przedsięwzięcia dotyczące podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej mieszkańców obszaru, podnoszenia kompetencji w zakresie przedsiębiorczości, wspierania współpracy między podmiotami wykonującymi działalność gospodarczą, budowy lub przebudowy ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury rekreacyjnej, budowy lub przebudowy dróg gminnych (które umożliwiają połączenie obiektów użyteczności publicznej, w których świadczy się usługi społeczne, opiekuńczo-wychowawcze, edukacyjne lub zdrowotne albo skracających dystans do takowych obiektów), a także działania służące wzmocnieniu kapitału społecznego.

Drugi cel ogólny to **„Atrakcyjna oferta terenu w oparciu o lokalne zasoby”**. W jego ramach wyznaczono następujące cele szczegółowe: społeczność świadoma zasobów przyrodniczych, historycznych i kulturowych; atrakcyjna infrastruktura wykorzystująca lokalne zasoby. Działania w ramach tych celów dotyczą przede wszystkim podnoszenia wiedzy społeczności lokalnej (w zakresie ochrony środowiska, zmian klimatycznych, ochrony zasobów terenu), promowania obszaru LGD, zachowania dziedzictwa lokalnego, rozwoju niekomercyjnej infrastruktury turystycznej oraz tworzenia wiosek tematycznych.

5.2. Rzeczowy i finansowy postęp w realizacji LSR

Ocena postępu rzeczowo-finansowego pozwala sprawdzić efekty wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju. Ewaluacja jest możliwa dzięki danym dotyczącym wskaźników wartości produktu, przypisanych do poszczególnych przedsięwzięć na etapie tworzenia LSR. Umiejętny dobór wskaźników zwiększa możliwość dobrej orientacji w realizowaniu celów szczegółowych.

Ogłoszenie o naborach w LGD „Euro-Country” jest zamieszczane na stronie internetowej, a potencjalni beneficjenci mają zazwyczaj dwa tygodnie na złożenie wniosku. Sam proces naboru jest przejrzysty i podlega ustalonemu harmonogramowi. Warto przyjrzeć się jakie nabory podejmowano w latach 2016-2021.

Rok	Przedsięwzięcie	Kwota
2016	Podejmowanie i rozwijanie działalności gospodarczej mieszkańców terenu	849 836,00
2017	Centra integracji i aktywizacji mieszkańców - dostępna infrastruktura rekreacyjna	1 330 000,00
	Aktywna młodzież i seniorzy na terenie	178,878,00
	Ochrona zasobów przyrodniczych, historycznych i kulturowych	97 907,00
	Dostępna infrastruktura turystyczna oraz obiekty dziedzictwa kulturowego na terenie	285 000,00
2018	Podejmowanie i rozwijanie działalności gospodarczej mieszkańców terenu	700 000,00 + 825 164,00 (1 525 164,00)
	Centra integracji i aktywizacji mieszkańców - dostępna infrastruktura rekreacyjna	273 000,00
	Produkt turystyczny Euro-Country	50 000,00
	Aktywna młodzież i seniorzy na terenie	106 128,00
	Ochrona zasobów przyrodniczych, historycznych i kulturowych	54 093,00
2019	Centra integracji i aktywizacji mieszkańców - dostępna infrastruktura rekreacyjna	564 653,28
	Produkt turystyczny Euro-Country	50 000,00
	Aktywna młodzież i seniorzy na terenie	108 206,00
	Ochrona zasobów przyrodniczych, historycznych i kulturowych	54 093,00
2020	Produkt turystyczny Euro-Country	11 904,76
	Centra integracji i aktywizacji mieszkańców - dostępna infrastruktura rekreacyjna	55 766,80
2021	Podejmowanie działalności gospodarczej mieszkańców terenu	595 427,64 (148 856,91 + 446 570,73)

Tabela 12. Nabory w LGD „Euro-Country”

Wnioski składane do LGD „Euro-Country”, w opinii przedstawicieli Rady, są z roku na rok coraz lepsze. Zdecydowanie najlepiej dopracowane są wnioski grantowe z uwagi na fakt, iż dotyczą najczęściej konkretnego pomysłu. Nieco inna sytuacja dotyczy wniosków z zakresu podejmowania i rozwoju działalności gospodarczej. Niezbędne w ich przypadku są niekiedy

odroczenia terminów czy nanoszenie poprawek. W tym aspekcie kluczowe wydaje się sprawdzanie i weryfikacja na etapie pisania, ale jest to uzależnione tylko od woli samego beneficjenta. Ostatnie lata pokazały też, że pozytywną rolę odgrywają spotkania informacyjne przed każdym z naborów.

Tematyka wniosków jest bardzo różnorodna. Aktualnie są one bardzo merytoryczne i profesjonalne. Same kryteria wyboru na przestrzeni lat nieco ewoluowały, starano się je doprecyzować. W konsekwencji obecnie są czytelne i nie wywołują większych wątpliwości. Warto podkreślić, że w LGD „Euro-Country” kluczowe znaczenie odgrywało kryterium przynależności do grupy defaworyzowanej, które niejednokrotnie „przechylało szalę” na korzyść danego wnioskodawcy. W przyszłości warto pochylić się jeszcze nad uszczegółowieniem kryteriów innowacyjności, ochrony środowiska czy wykorzystania lokalnych zasobów w trakcie realizacji operacji.

Poniższa tabela pokazuje jak LGD „Euro-Country” radzi sobie z realizowaniem założonych celów.

Cel ogólny	Cel Szczegółowy	Przedsięwzięcie	Wskaźnik produktu	Jednostka miary	Stan docelowy	Realizacja SUMA
Cel 1. Wysoka jakość życia mieszkańców Euro-Country	Rozwinięta gospodarka wykorzystująca lokalne zasoby	Podejmowanie i rozwijanie działalności gospodarczej mieszkańców obszaru	Liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	szt.	15	7
			Liczba operacji polegająca na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	szt.	5	4
			Liczba operacji ukierunkowanych na innowacje	szt.	14	6
	Zintegrowane i aktywne społeczeństwo	Centra integracji i aktywizacji mieszkańców - dostępna infrastruktura rekreacyjna	Liczba wybudowanych lub przebudowanych obiektów infrastruktury rekreacyjnej	szt.	18	6
			Długość wybudowanych lub przebudowanych dróg	km	0,4	0,4
		Aktywna młodzież i seniorzy na terenie	Liczba inicjatyw mających na celu aktywizację i integrację mieszkańców ze szczególnym	szt.	19	19

			uwzględnieniem grup defaworyzowanych			
			Liczba osobodni szkoleń dla pracowników i organów LGD	szt.	15	59
			Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	szt.	30	77
			Liczba spotkań /wydarzeń adresowanych do mieszkańców	szt.	10	25
Cel 2. Atrakcyjna oferta terenu w oparciu o lokalne zasoby	Społeczeństwo świadome zasobów przyrodniczych, historycznych i kulturowych	Produkt turystyczny Euro-Country	Liczba operacji mających na celu promocję obszaru i jego zasobów	szt.	1	1
			Ochrona zasobów przyrodniczych, historycznych i kulturowych	Liczba inicjatyw mających na celu ochronę zasobów przyrodniczych, historycznych i kulturowych	szt.	16
			Liczba osobodni szkoleń dla pracowników i organów LGD	szt.	15	59
			Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	szt.	30	70
			Liczba spotkań/wydarzeń adresowanych do mieszkańców	szt.	10	25
		Atrakcyjna infrastruktura wykorzystująca lokalne zasoby	Dostępna infrastruktura turystyczna oraz obiekty dziedzictwa kulturowego na terenie	Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach realizacji strategii	szt.	4
	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej			szt.	2	2
	Liczba zrealizowanych projektów współpracy			szt.	2	2
	Liczba LGD uczestniczących w projekcie współpracy			szt.	6	6

Tabela 2. Rzeczowy postęp w realizacji LSR w LGD „Euro-Country”.

Realizacja finansowa i rzeczowa LSR przebiega zgodnie z planem. W tym kontekście warte podkreślenia jest otrzymanie dodatkowego bonusu finansowego za osiągnięcie wskaźników. Pojawiające się problemy wynikały głównie z indywidualnych sytuacji beneficjentów i grantobiorców. Negatywną rolę odegrała też sytuacja pandemiczna wymuszająca odwołanie spotkań, wydarzeń, wyjazdów, ale też dotycząca firmy założone w ramach przedsięwzięć z zakresu podejmowania działalności gospodarczej. Pojawiła się w konsekwencji konieczność przedłużenia poszczególnych operacji czy projektów.

Przedsiębiorczość była jednym z kluczowych aspektów działań LGD „Euro Country”. Dużą popularnością cieszyły się działania służące otwieraniu i rozwojowi działalności gospodarczej. Powstało dzięki temu wiele miejsc pracy, a duża część spośród założonych przedsiębiorstw istnieje do dzisiejszego dnia. Dzięki LGD „Euro-Country” powstały takie firmy jak: placówka całodobowej opieki, mini-zoo, prywatny gabinet rehabilitacyjny, konsulting projektów budowlanych.

Dużym sukcesem są **projekty grantowe**, które niewątpliwie przysługują się rozwojowi gmin i odpowiadają na społeczne potrzeby. W tym aspekcie warto zwrócić uwagę na cztery spośród nich. Przebudowa infrastruktury rekreacyjnej w ramach projektu grantowego „**Euro Country - centrum integracji i aktywizacji mieszkańców**” skutkowało takimi operacjami jak: powstanie altan pozwalających na organizowanie festynów wiejskich i spotkań mieszkańców przy budynku świetlicy wiejskiej w Stebłowie, montaż urządzeń edukacyjnych i ławek oraz innych elementów małej architektury przy budynku świetlicy wiejskiej w Przewozie, urozmaicenie stawu w Dziergowicach poprzez postawienie wokół lamp solarnych, ławek, tablic informacyjnych, urządzeń zabawowych i zasadzenie drzew alejowych, utworzenie mini rampy w Pawłowiczkach i Maciowakrze oraz budowa wiaty rekreacyjnej wraz z zagospodarowaniem terenu przy zbiorniku wodnym w Zakrzowie, a także utworzenie miejsc integracji i aktywizacji mieszkańców gminy Cisek, remont i wyposażenie strzelnicy w Solarni oraz doposażenie placu zabaw w Bierawie i Polskiej Cerekwi.

W projekcie grantowym „**Aktywna młodzież i seniorzy na terenie Euro-Country**” zrealizowano takie operacje jak między innymi: zwiększenie świadomości lokalnej społeczności w zakresie udzielania pierwszej pomocy oraz wykrywania zagrożeń związanych z działaniem gazów trujących, stworzenie miejsca integracji dla mieszkańców, utworzenie

publicznej i bezpłatnej wypożyczalni rowerów dla mieszkańców, zakup urządzeń na nowy plac zabaw w Cisku, budowa siłowni zewnętrznej w Polskiej Cerekwi i wsi Mechnica, zorganizowanie festiwalu związanego z tradycjami Świąt Wielkanocnych, Pikniku Country w Zakrzowie, organizacja spływu kajakowego rzeką Odrą wraz z lekcją pokazową udzielania pierwszej pomocy.

Projekt grantowy „**Dziedzictwo terenu Euro-Country**” to przede wszystkim operacja „Długomiłowice w barwnym pejzażu”, w ramach której przeprowadzono konkurs na projekt muralu promującego Długomiłowice, a następnie go wykonano i dodatkowo zagospodarowano strefę rekreacji pod ustawienie odnowionych rowerów. W ramach projektu grantowego zorganizowano też warsztaty dla młodzieży i osób starszych pod tytułem „Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza z Miejsca Odrzańskiego kulturowym zasobem regionu” i w jego czasie wykonano 5 kolorowych albumów, pocztówki, magnesy i kalendarze, a także autorską maskotkę promującą MDP. Innymi działaniami w ramach „Dziedzictwo terenu Euro-Country” było wydanie kroniki miejscowości Cisek czy warsztaty rękodzielnicze dla aktywnych kobiet.

Projekt grantowy „**Najważniejsze to co niewidoczne**” realizował wskaźnik dotyczący inicjatyw mających na celu ochronę zasobów przyrodniczych, historycznych i kulturowych. W jego ramach zorganizowano konkurs fotograficzny, przygotowano koncepcje funkcjonowania inkubatora przetwórczego, stworzono ścieżkę przyrodniczo-edukacyjną na terenie sołectwa Mechnica, przeprowadzono inwentaryzację zasobów historycznych zakończoną wydaniem albumu.

Kolejny z projektów grantowych „**Aktywnie na wsi**” skutkował takimi działaniami jak zakup sprzętu do siłowni zewnętrznej w Sukowicach i Przewozie, zorganizowaniem zawodów sportowo-pożarniczych, warsztatami edukacyjno-kulturowymi połączonymi z zawodami sportowymi „Aktywnie z jabłkiem”, stworzeniem mini ogrodu z urządzeniami rekreacyjnymi, warsztatami ogrodnictwa dla seniorów. Ciekawą operacją było też niewątpliwie stworzenie piosenki wraz z teledyskiem, promującą lokalne zasoby Euro-Country.

Warto zwrócić uwagę, że w projektach grantowych realizowano bardzo różnorodne operacje i było ich bardzo wiele. Współpraca z gminami i stowarzyszeniami w tym aspekcie układała się wzorcowo. Realizowane projekty służyły/służą aktywizacji mieszkańców,

a dodatkowo ich charakter był/jest międzypokoleniowy, co także należy odbierać bardzo pozytywnie. Można więc z pewnością mówić przy okazji o dużym wpływie „Euro-Country” na rozwój kapitału społecznego.

Jednym z innych założonych celów działania w LSR była promocja obszaru i rozwój **turystyki**. Przedstawiciele LGD podkreślają, że rejon wprawdzie nie jest typowy turystyczny, ale atrakcyjny choćby dla miłośników jazdy na rowerze czy innych przejawów turystyki weekendowej. LGD „Euro-Country” przysłużyła się już wzrostowi znaczenia obszaru pod tym względem. Spośród operacji warto wymienić doposażenie hotelu, ale też i tematyczne wsie powstałe w ramach projektu współpracy. W planach są kolejne działania, w tym dalszy rozwój ścieżek rowerowych.

LGD „Euro-Country” przeprowadzało także **operacje własne**. W tym kontekście wymienić trzeba działania zgrupowane pod nazwą „**Aktywnie i z pomysłem na terenie Euro-Country**”. Służyły one promocji terenu i jego zasobów, a odbywało się to poprzez dwa rodzaje zadań. Pierwsze polegało na wydaniu materiałów promocyjnych, w tym m.in. toreb, długopisów, parasolek, notesów, teczek, puzzli magnetycznych, magnesów, banerów do zdjęć, fartuchów kuchennych, toreb bawełnianych, kubków reklamowych. Drugie zadanie polegało na wydaniu paszportu z Utopcem (legendarna postać znad rzeki Odry) z miejscem przybijania pieczętek, które się zwiedziło, a także ulotki „Dziedzictwo kulinarne Euro-Country” oraz mapki promocyjnej terenu. Działania te stanowiły metodę promowania obszaru LGD i miały przełożyć się na większą rozpoznawalność zasobów przyrodniczych, historycznych i kulturowych terenu.

LGD „Euro-Country” pozostało do wykonania jeszcze kilka wskaźników, by „dopiąć” aktualną LSR. W 2022 roku planowane są nabory na podejmowanie i rozwój działalności gospodarczej mieszkańców, centra integracji i aktywizacji mieszkańców (dostępna infrastruktura rekreacyjna), operacje zgrupowane pod nazwą „aktywna młodzież i seniorzy w terenie” oraz na ochronę zasobów przyrodniczych, historycznych i kulturowych.

Warto podkreślić, że w opinii Zarządu LGD cele LSR są na tyle szerokie, że nie powinno się ich zmieniać i w dalszym ciągu pozostają aktualne. Należy jednak zauważyć, iż z uwagi na obserwowane w ostatnich latach zmiany społeczno-gospodarcze inaczej trzeba patrzeć np. na problem dostępu do rynku pracy. Aktualnie palącym problemem nie jest

bowiem bezrobocie, a raczej fakt, iż w wielu firmach brakuje osób chętnych do pracy. W konsekwencji kwestią do dyskusji jest ilość środków na wsparcie przedsiębiorczości i odpowiedź na pytanie, czy na obszarze LGD nie warto byłoby w większym stopniu wspierać inne inicjatywy, w tym usługi turystyczne i rozwój produktów lokalnych. Zwłaszcza że te ostatnie wychodzą LGD „Euro-Country” wręcz rewelacyjnie i faktycznie przysługują się gminom wchodzącym w skład grupy działania.

Generalnie trzeba stwierdzić, iż wybierane projekty realizowane w ramach LSR przyczyniają się do osiągnięcia założonych celów i odpowiadają na potrzeby jakie występują w gminach. Sukcesem można nazwać operacje z zakresu rozwoju infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, a dodatkowo dało się zaobserwować wzrost aktywności lokalnej społeczności. Ważnym aspektem jest też wsparcie przedsiębiorczości. Jeśli nie pojawią się nieoczekiwane sytuacje, można liczyć na to, że uda się zrealizować wszystkie zaplanowane przedsięwzięcia aktualnej LSR. Można też zauważyć, że „Euro-Country” jest przygotowane na działania w ramach następnej strategii. Przedstawiciele LGD w trakcie spotkania refleksyjnego stwierdzili: „W kolejnych latach naszej działalności zamierzamy kontynuować obraną ścieżkę i w dalszym ciągu rozwijać obszar pod względem gospodarczym, społecznym i kulturowym w oparciu o tradycje, przyrodę oraz zasoby turystyczno-historyczne obszaru”.

5.3. Projekty współpracy

W LSR „Euro-Country” miała zaplanowane dwa projekty współpracy. Pierwszym z nich jest „**EDUREG – Edukacja regionalna na szlaku przedsiębiorczych wsi tematycznych**”. Jego celem było wdrażanie, założenie nowych oraz udoskonalenie już istniejących wsi tematycznych na obszarach partnerskich LGD. W projekcie wzięło udział, oprócz „Euro-Country” trzech partnerów: LGD Dolina Stobrawy, LGD Wrzosowa Kraina, LGD Kraina Wzgórz Trzebnickich. Wszystkie zaplanowane działania przyczyniły się do zwiększenia na terenach oferty turystyki aktywnej, promocji oferty turystycznej związanej z zasobami naturalnymi i kulturowymi wśród mieszkańców i turystów.

Najważniejszym efektem dla obszaru LGD jest powstanie pięciu nowych wiosek tematycznych na terenie „Euro-Country”. Są to:

1. Cisek-Wieś Joannitów, oferująca takie atrakcje jak muzeum Joannitów, figury Joannitów, zwiedzanie zabytków lokalnych, „pojedynek łuczniczy”, „Nocne strzelanie z łuku”, warsztaty kulinarne, artystyczne warsztaty tematyczne uzupełnione o możliwość zakupu produktów lokalnych.
2. Wioska Legend „Z legendą i zabawą przez miejscowość Długomiłowice”, w której ofercie odnaleźć można takie atrakcje jak zajęcia z hipoterapii, warsztaty tworzenia ozdób z włóczki, sznurka, warsztaty decoupage lub enkaustyki, wikliny papierowej oraz na szydełku, odwiedziny w pasiece pszczelej oraz poczęstunek w formie ogniska w zabytkowym parku.
3. Przewóz – Osada Nadodrzańska, która oferuje warsztaty rękodzielnicze, w tym warsztaty metodą kanzashi i warsztaty szydełkowania, ale także warsztaty kulinarne oraz wizytę w gospodarstwie agroturystycznym
4. Między Niebem a Ziemią Nasz Nieznaszyn - „Co pięknego na niebie i ciekawego na ziemi”, która oferuje znakomite atrakcje dla miłośników amatorskich obserwacji astronomicznych czy jazdy konnej, ale także spacer połączony z poznaniem historii Nieznaszyna.
5. Reńska Wieś Olimpijska „Olimpijczycy” - w tej sportowej ofercie odnaleźć można: grę terenową, mini olimpiadę sportową, pogadankę historyczną w Izbie Regionalnej, warsztaty kulinarne, organizację wydarzeń i spotkań kulturalno-integracyjnych.

Do rezultatów „EDUREG” należy dodać powstanie 9 nowych pomysłów na utworzenie wioski tematycznej na terenie Wrzosowej Krainy, utworzenie małej infrastruktury turystycznej, ewaluację istniejących ofert wsi tematycznych, oznakowanie szlaku przedsiębiorczych wsi, wydanie broszury oraz materiałów promocyjno-edukacyjnych. Całkowita kwota wsparcia wyniosła 551 444,42 zł, a udział finansowy Euro-Country 94 889,78 zł. Projekt rozliczono w 2021 roku.

Efekty działań są na tyle atrakcyjne i widoczne, że LGD „Euro-Country” ma w planach kontynuację rozwoju wiosek tematycznych. Praktyczny problem z projektami współpracy dotyczy faktu, iż powstały one tuż przed pandemią i poza zorganizowanymi warsztatami,

mieszkańcy i turyści nie mieli okazji zapoznać się ze stworzonymi atrakcjami. Istnieje jednak nadzieja, że wkrótce obraz sytuacji w tym aspekcie się odmieni.

Kolejny projekt współpracy to **„Czas na produkt lokalny”**, a umowa o przyznaniu pomocy została podpisana 11 maja 2021 roku w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Opolskiego w Opolu. W projekcie bierze udział Nyskie Księstwo Jezior i Gór oraz partner czeski MAS Hrubý Jeseník. Głównym celem projektu jest promocja zasobów kulturowych, przyrodniczych i historycznych oraz stworzenie atrakcyjnej oferty terenu w oparciu o lokalne zasoby. W ramach projektu zaplanowano między innymi zakup infokiosku do Pałacu w Polskiej Cerekwi, zakup stacji naprawy rowerów na stacje rowerowe w Zakrzowie oraz Sukowicach itp. oraz opracowanie projektu oznakowania ścieżek rowerowych, a także szereg akcji promocyjnych.

W momencie przeprowadzania ewaluacji można już było zaobserwować duże postępy. Udało się w ramach projektu „Czas na produkt lokalny” dokonać zakupu wyposażenia dla wsi tematycznych (teleskop, rzeźby drewniane, zestawy do enkaustyki dla Długomiłowic, komputer, projektor, ekran, teleskop, wirnik oraz piec dla Nieznaszyna). Zorganizowano warsztaty kuchni tradycyjnej oraz warsztaty plenerowe z profesjonalnym kucharzem oraz pokaz kulinarny promujący produkty z terenu „Euro-Country” w dniach 11-12 września 2021, który cieszył się bardzo dużym zainteresowaniem. Dodatkowo zorganizowano we współpracy z przedstawicielami wiosek tematycznych promocję produktów lokalnych w postaci warsztatów rękodzielniczych, kulinarnych, zawodów sportowych i quizów. Przygotowano też zdjęcia do nowej edycji przewodnika kulinarnego promującego produkty kulinarne z terenu „Euro-Country” oraz opracowano logotyp marki lokalnej. Wydano też materiały promocyjne, w tym torby, teczki czy długopisy. W najbliższych planach jest konkurs na produkt turystyczny wraz z galą wręczenia certyfikatów, wydanie nowego przewodnika kulinarnego z terenu „Euro-Country”, zakup mebli (stoły, krzesła do sali w Pałacu w Polskiej Cerekwi, witryn do promocji produktów lokalnych z terenu Euro-Country) oraz wyjazd studyjny.

Wszystkie te działania doskonale wpisują się w cele jakie zostały opracowane dla LSR „Euro-Country” i stanowią ich interesujące i atrakcyjne uzupełnienie. Warty podkreślenia jest

profesjonalizm podejścia do zagadnienia, świetne wykorzystywanie lokalnych zasobów oraz duża pomysłowość.

5.4. Działanie poza RLKS

LGD „Euro-Country” jest aktywna w działaniach poza RLKS. Jako partner Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich LGD zorganizowała operację **„Przedsiębiorcze wsie tematyczne - dobrym przykładem dla mieszkańców terenu Euro-Country”**. Operację realizowano od kwietnia do października 2020 roku. Celem określono wsparcie włączenia społecznego, ograniczenie ubóstwa, rozwój gospodarczy obszaru Euro-Country, zwiększenie udziału zainteresowanych stron we wdrażaniu inicjatyw na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, ułatwienie wymiany wiedzy pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w rozwoju obszarów wiejskich oraz wymianę i rozpowszechnienie rezultatów działań na rzecz rozwoju obszaru „Euro-Country”. W ramach operacji wydano mapkę „Śladami Utopca” oraz zakupiono budki z pieczętkami, które zostały wykorzystane w grze terenowej polegającej na odwiedzeniu 20 wyznaczonych miejsc i odbiciu pieczętki na mapce/paszporcie. Działania te miały służyć zachęceniu do uprawy turystyki, poznania obszaru LGD, jego przeszłości, kultury, krajobrazów i przyrody. Warto zauważyć, że wiosną 2021 roku ogłoszono konkurs dla pierwszych dwudziestu osób, które zbiorą pieczętki i już w kilka godzin od jego ogłoszenia rozdano wszystkie nagrody. W planach był także wyjazd studyjny do Centrum Produktu Lokalnego do Rzuchowej, ale z uwagi na pandemię konieczne stało się jego odwołanie.

W 2019 roku „Euro-Country” złożyło i rozliczyło w ramach KSOW projekt **„Dobre praktyki wzorem i przykładem dla innych mieszkańców terenu Euro-Country”**. Całkowita wartość operacji wyniosła 8 544,62, a jej celem było podniesienie jakości realizacji programu poprzez zgromadzenie przykładów zrealizowanych projektów grantowych, promocję dobrych praktyk oraz aktywizację mieszkańców do podejmowania działań mających wpływ na rozwój obszarów wiejskich. Działanie miało służyć upowszechnianiu wśród potencjalnych beneficjentów i beneficjentów PROW 2014-2020 skutecznych rozwiązań wspierających rozwój obszarów wiejskich, z uwzględnieniem projektów grantowych. W ramach projektu wydano ulotkę i kalendarz na rok 2020.

W ramach zadań Samorządu Województwa Opolskiego w zakresie propagowania idei sieci Dziedzictwo Kulinarne Polska i promowania produktów tradycyjnych, regionalnych i lokalnych, Stowarzyszenie „Euro-Country” zrealizowało w 2019 roku projekt „**Najlepszy kołocz z terenu Euro-Country**”. Kwota operacji wyniosła 13 635,00 zł, a celem była aktywizacja mieszkańców, kultywowanie dziedzictwa kulinarnego oraz propagowanie wiedzy o tradycyjnym wypieku kołocza. Konkurs zorganizowano w miejscowości Reńska Wieś, a do współpracy zaproszono Koła Gospodyń Wiejskich z obszaru LGD. Rezultatem zadania był konkurs, pokaz tradycyjnej potrawy i wydanie ulotki „Dziedzictwo kulinarne z terenu Euro-Country”.

Stowarzyszenie „Euro-Country” jest także jednym z partnerów biorących udział w projekcie „**Głos mają ryby**” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Liderem jest tutaj Muzeum Wsi Opolskiej, a partnerami Rybacka Lokalna Grupa Działania Opolszczyzna i Departament Ochrony Środowiska Urzędu Marszałkowskiego. Wartość całościowa projektu to niemal 5 milionów złotych, z czego dofinansowanie unijne wynosi ponad 3 miliony 654 tysiące złotych. Działania „Euro-Country” dotyczyły przede wszystkim renaturalizacji stawów w Grodzisku, Dziergowicach oraz Zakrzowie. Zadanie inwestycyjne obejmowało oczyszczenie stawów, umocnienie brzegów, zarybienie oraz przywrócenie naturalnych siedlisk wodnych, a także ustawienie infrastruktury turystycznej wokół Akwenu Dębowa. Istotnym elementem były też działania promocyjne i konkurs plastyczny. W ramach projektu przeprowadzono również warsztaty edukacyjne dotyczące tradycji wikliniarskich oraz wędkarskie dla dzieci i młodzieży.

Warto też dodać, że od maja do września 2021 wraz z sołectwem Sukowice LGD „Euro-Country” zorganizowała 5 rajdów rowerowych „Śladami Utopca” (łącznie na rowerach udało się przejechać ponad 200 km). Rajdy, podobnie jak wszystkie wymienione działania prowadzone przez LGD, cieszyły się bardzo dużym powodzeniem wśród mieszkańców i turystów.

5.5. Działalność Biura LGD

Biuro LGD ma swoją siedzibę w gminie Polska Cerekiew. W biurze zatrudnione są aktualnie trzy osoby: kierownik biura, specjalista ds. organizacyjno-promocyjnych i współpracy, specjalista ds. wdrażania, monitoringu i projektów. LGD „Euro-Country” nieustannie się rozwija, staje się coraz bardziej rozpoznawalna i doceniana. Jest też w coraz większym stopniu partnerem dla gmin. Biuro jest bardzo doceniane przez stowarzyszenia.

Należy podkreślić, że skuteczność działań animacyjnych, informacyjnych, promocyjnych i doradczych jest bardzo duża. Z działalnością w biurze związany jest jednak duży natłok obowiązków, zwłaszcza dotyczący „papierologii”, która nie pozwala skupić się na bardziej merytorycznych kwestiach. Niekiedy brakuje też rąk do pracy, a zatrudnienie kolejnej osoby jest wykluczone z uwagi na brak środków. Pracownicy, mimo tych przeciwności, znakomicie wywiązują się z nałożonych zadań.

Duży wpływ na funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania mają szkolenia kierowane do jego przedstawicieli. Poniższe tabele prezentują dane dotyczące szkoleń pracowników LGD oraz członków organów LGD w okresie od 1 stycznia 2016 do 31 grudnia 2021 roku.

Szkolenia	Ilość przeszkolonych osób
2016	
21-22.09. 2016 - Szkolenie z ochrony danych osobowych	1
21-22.09.2016 - Wskaźniki w Lokalnych Strategiach Rozwoju 2014-2020	2
2017	
18-19.01.2017 - Ocena formalna wniosków w ramach PROW na lata 2014-2020	1
8.03.2017 - Warsztaty z zakresu prowadzenia doradztwa przez LGD dla wnioskodawców	2
13-14.03.2017 - Szkolenia z zakresu ustawy Prawo zamówień publicznych	2
11-12.09.2017 - Zarządzanie projektami metodą MBO i GTD	3
18.09.2017 - Zarządzanie rolami w sieci współpracy	3
25-26.09.2017 - Pozycjonowanie w grupie, zarządzanie rolami	3

2-3.10.2017 - Zarządzanie czasem, ryzykiem i relacjami	3
9.10.2017 - Komunikacja i informacja w pracy sieci	3
13-14.10.2017 - Komunikacja i informacja w zarządzaniu projektami	3
18.10.2017 - Narzędzia teleinformatyczne wspierające zarządzanie siecią	3
23.10.2017 - Coaching Grupy	3
20.11.2017 - Specyfika zarządzania projektami na obszarach wiejskich	3
23-24.11.2017 - Monitoring i ewaluacja LSR	2
2018	
5.02.2018 - Szkolenie w zakresie analizy biznesplanu	2
8.02.2018 - Spotkanie informacyjno-konsultacyjne dotyczące zakładania wiosek tematycznych	3
25.05.2018 - Szkolenie z zakresu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego dla rozwoju pogranicza polsko-czeskiego "Wspólne dziedzictwo"	2
29.05.2018 - Szkolenie z zakresu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego dla rozwoju pogranicza polsko-czeskiego "Wspólne dziedzictwo"	1
5.06.2018 - Szkolenie z zakresu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego dla rozwoju pogranicza polsko-czeskiego "Wspólne dziedzictwo"	1
12.06.2018 - Szkolenie z zakresu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego dla rozwoju pogranicza polsko-czeskiego "Wspólne dziedzictwo"	1
12-13.07.2018 - I Podróż studyjna oraz organizacja warsztatów w ramach projektu pt.: „Gra(my) o swoje” – nowe umiejętności członków Lokalnych Grup Działania województwa opolskiego z zakresu tworzenia gier terenowych”	1
21-22.08.2018 - II Podróż studyjna oraz organizacja warsztatów w ramach projektu pt.: „Gra(my) o swoje” – nowe umiejętności członków Lokalnych Grup Działania województwa opolskiego z zakresu tworzenia gier terenowych”	1
20-21.09.2018 - III Podróż studyjna oraz organizacja warsztatów w ramach projektu pt.: „Gra(my) o swoje” – nowe umiejętności członków Lokalnych Grup Działania województwa opolskiego z zakresu tworzenia gier terenowych”	3
4-5.10.2018 - Ochrona danych osobowych w organizacjach i stowarzyszeniach, zakładach pracy - co się zmieniło po wejściu RODO?	2
29-30.11.2018 - Szkolenie "Jak przygotować i przeprowadzić warsztat refleksyjny?"	2
2019	
23.01.2019 - Rewolucja w dokumentacji pracowniczej - najnowsze zmiany od 01.2019	1
23-24.01.2019 - Spotkanie informacyjno-konsultacyjne w zakresie realizacji LSR	1
2.03.2019 - Szkolenie dla członków rad decyzyjnych, zarządów oraz pracowników biur LGD - aktualny stan wdrażania LSR	3

21-22.03.2019 - Warsztaty dla pracowników i członków LGD „Skuteczna aktywizacja społeczna”	2
27.08.2019 - Spotkanie Grupy Doradczej ds. Obszarów Wiejskich - Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2030 roku	1
12.09.2019 - Szkolenie - budowa zintegrowanych produktów turystyki wiejskiej	2
18-20.09.2019 - Dobre Praktyki PROW 2014-2020: produkty tradycyjne, promocja produktów lokalnych i sprzedaży bezpośredniej	3
17.12.2019 - Szkolenie w zakresie przeprowadzenia ewaluacji strategii rozwoju kierowanego przez społeczność	1
2020	
5.11.2020 - Szkolenie on-line w zakresie archiwizacji dokumentacji	3
30.11.2020 - Szkolenie on-line dotyczące rozliczania czasu pracy	2
2021	
25.02.2021 - Dostęp do informacji publicznej a organizacje społeczne	1
28-29.06.2021 - Prawo budowlane	1
15.09.2021 - Rejestr beneficjentów rzeczywistych	1
29.09.2021 - Szkolenie online z zakresu koncepcji Smart Village	1
30.09.2021 - Szkolenie online z zakresu koncepcji Smart Village	1
6.10.2021 - Kształtowanie relacji pracownik-przełożony	1
7.10.2021 - Perspektywa finansowa 2021-2027. Bieżąca realizacja LSR	2
12.10.2021 - Jak NGO może sprzedawać swoje usługi i produkty	2

Tabela 3. Szkolenia pracowników i organów LGD w okresie od 1.01.2016 do 31.12.2021

Szkolenia pracowników LGD od 1 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2021 roku przeprowadzono dość regularnie i było ich stosunkowo dużo. Dotyczyły one typowych kwestii dla działania LGD (monitoring, ewaluacja), ale też kwestii bardziej szczegółowych (gry terenowe, sposoby przeprowadzenia warsztatu refleksyjnego).

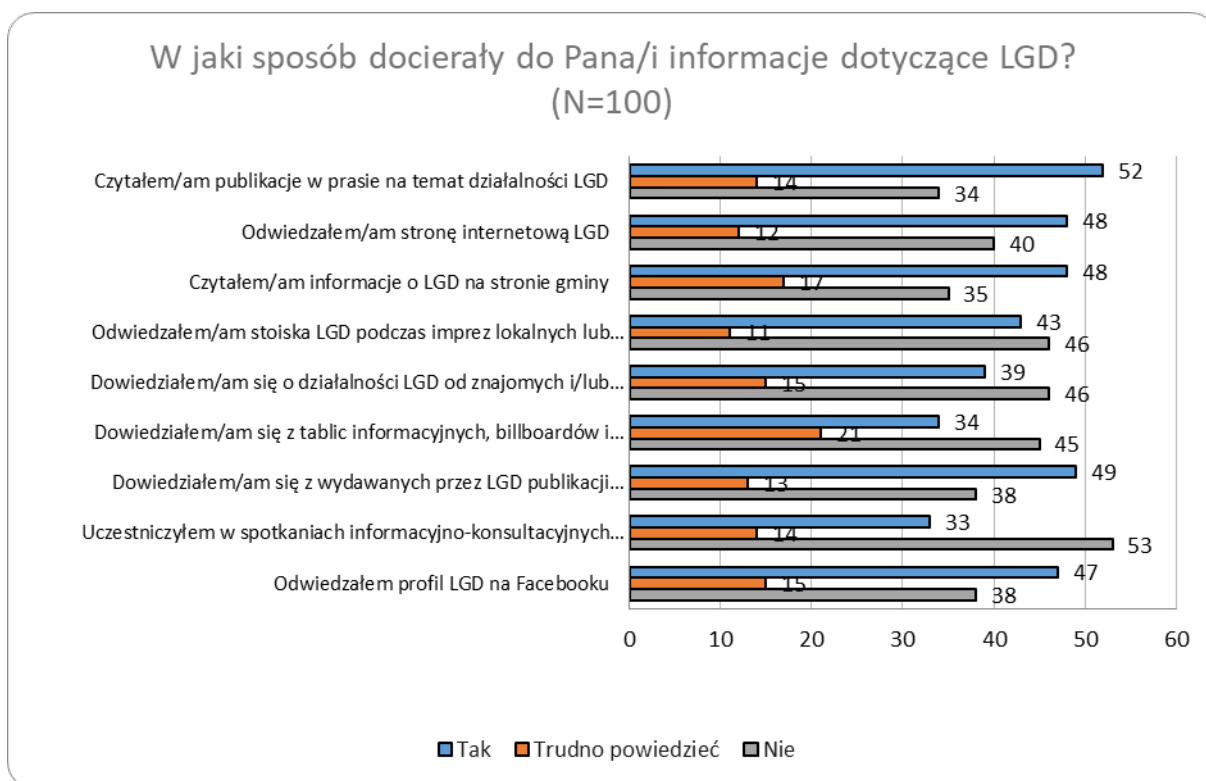
Ważnym aspektem działań podejmowanych przez LGD w ramach realizowania Lokalnej Strategii Rozwoju jest z pewnością komunikacja, a jej bazą jest przygotowany plan komunikacji. Celem planu komunikacji jest informowanie potencjalnych wnioskodawców o LSR, głównych celach, zasadach przyznawania pomocy, typach operacji jakie będą miały

największe szanse na wsparcie z budżetu LSR oraz o dobrych praktykach w zakresie realizowanych zadań. Działania i ich realizację w ramach planu komunikacji zaprezentowano w poniższej tabeli.

Działania	2017	2018	2019	2020	2021
Spotkania informacyjno-promocyjne	5	9	10	7	7
Kampania radiowa	2	3	3	0	0
Artykuły w prasie lokalnej	5	8	9	0	1
Prezentacje na spotkaniach	5	8	8	1	1
Prezentacje przedstawiające dobre praktyki - współpraca partnerska	-	1	2	1	1
Warsztaty tematyczne	-	-	6	1	1
Szkolenia dla członków organu decyzyjnego i pracowników LGD	4	29	29	2	2
Indywidualne spotkania	-	-	-	-	1
Warsztaty konkretnego grantu/przypadku	-	-	-	-	15

Tabela 4. Realizacja planu komunikacji przez LGD „Euro-Country”.

Plan komunikacyjny był dostosowywany do potrzeb zarówno Stowarzyszenia, jak i lokalnej społeczności. Zestaw wykorzystanych sposobów komunikacji był dość szeroki. Ważną rolę odgrywały zarówno spotkania informacyjno-promocyjne, jak i kampanie radiowe czy artykuły zamieszczane w prasie lokalnej. Można stwierdzić, że dzięki wykorzystywaniu różnorodnych działań komunikacyjnych, udało się dotrzeć do szerokiej grupy zainteresowanych. Nawiązując do planu komunikacyjnego, warto sprawdzić opinie samych mieszkańców gmin obszaru LGD na temat tego, czy komunikacja była efektywna. W ankiecie zadano pytanie o rozpoznawalność LGD „Euro-Country”. Spośród badanych mieszkańców, zdecydowana większość wybrała odpowiedź twierdzącą i tym osobom zadano kolejne pytanie dotyczące tego, w jaki sposób dotarli do informacji o LGD. Wyniki obrazuje poniższy wykres.

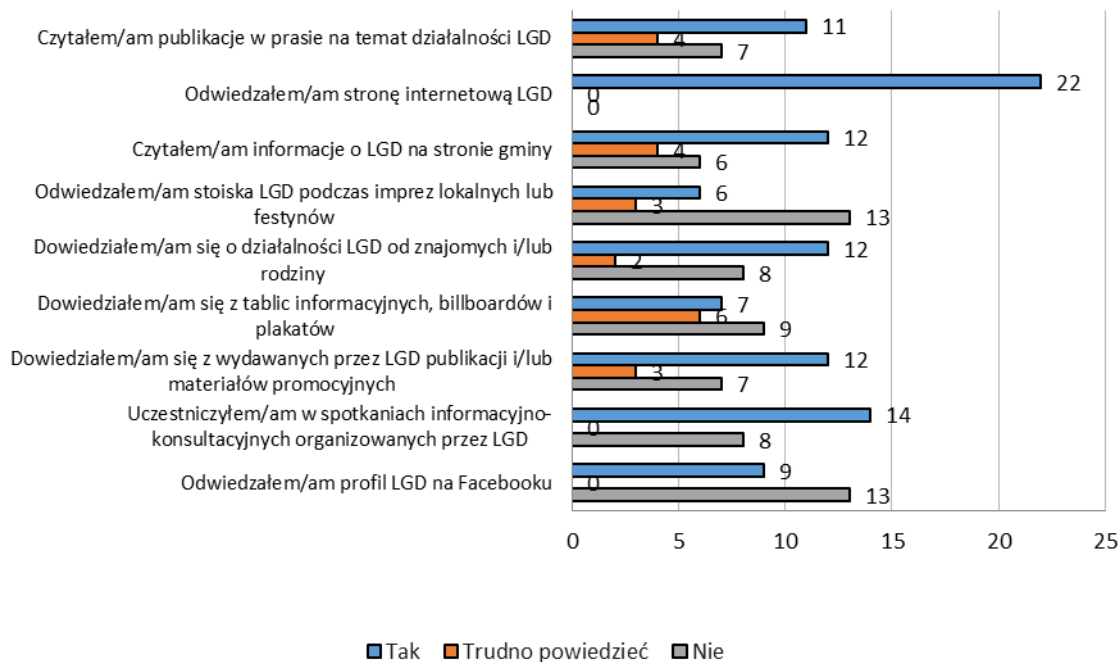

Wykres 2. Metody docierania informacji o LGD „Euro-Country do mieszkańców obszaru.

Dane z powyższego wykresu pokazują, iż przygotowany plan komunikacji był efektywny. Najwięcej mieszkańców gmin obszaru LGD biorących udział w badaniu wskazało, iż źródłem informacji o LGD były publikacje w prasie na temat działalności LGD (52) oraz wydawane przez „Euro-Country” publikacje i/lub materiały promocyjne (49). Zgodnie z przewidywaniami, bardzo ważną rolę odegrała w tym aspekcie także strona internetowa LGD oraz informacje o LGD zawarte na witrynach internetowych gmin (po 48). Wielu z respondentów wskazało również profil LGD na Facebooku (47). Bardzo dobry wynik odnotowano w przypadku odwiedzania stoisk LGD w trakcie imprez lokalnych czy festynów (43), a dużo wskazań miało też pozyskiwanie informacji od znajomych i/lub rodziny (39). Najmniej mieszkańców gmin obszaru LGD dowiedziało się o działalności dzięki tablicom informacyjnym, billboardom czy plakatom (34) i spotkaniom informacyjno-konsultacyjnym (33).

W kontekście działań komunikacyjnych, warto również sprawdzić, w jaki sposób docierały do potencjalnych beneficjentów informacje o naborze wniosków w LGD.

W jaki sposób docierały do Pana/i informacje o naborze wniosków w LGD? (N=22)

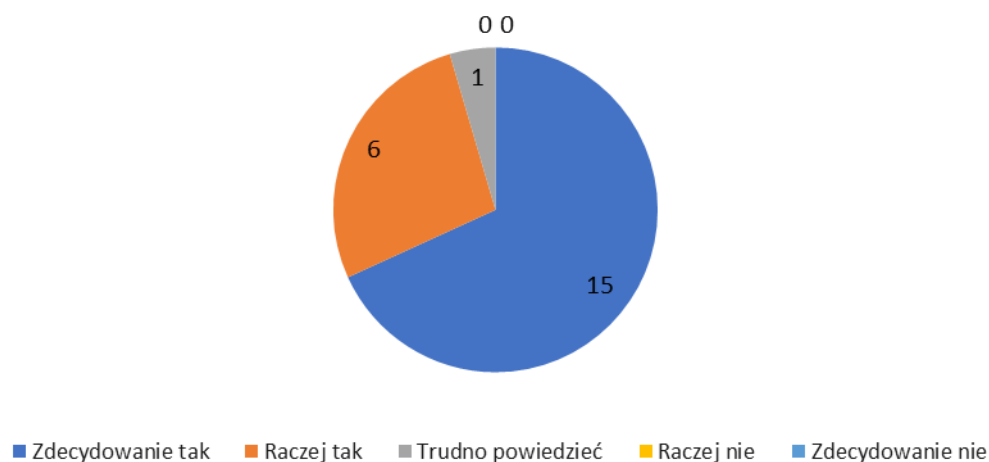

Wykres 3. Metody docierania informacji o naborach w LGD „Euro-Country” do potencjalnych beneficjentów.

Jedno źródło informacji o naborze wniosków zdecydowanie przeważa w wynikach ankietowanych beneficjentów. Wszyscy 22 respondenci wskazali stronę internetową LGD. Bardzo dużo osób stwierdziło, że dotarło do informacji dzięki uczestnictwu w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD (14). Ważne okazały się również informacje pozyskane od znajomych i/lub rodziny (12), informacje o LGD na stronach gminy (12) oraz wydawane przez LGD publikacje i materiały promocyjne (12). Sporo wskazań posiadały także publikacje w prasie na temat działalności „Euro-Country” (11) oraz profil LGD na Facebooku (9). Najmniej osób uznało, iż istotną rolę odegrało informacje zamieszczone na tablicach informacyjnych, billboardach czy plakatach (7 wskazań) i odwiedzanie stoisk LGD w trakcie imprez lokalnych i festynów (6 wskazań).

Kolejną kwestią wartą analizy jest to, jak beneficjenci oceniają to, czy LGD w wystarczającym stopniu informowała o możliwościach pozyskania środków.

Czy LGD w wystarczającym stopniu informowała o możliwości pozyskania środków? N=22

Wykres 4. Ocena beneficjentów na temat stopnia informowania przez LGD o możliwości pozyskania środków.

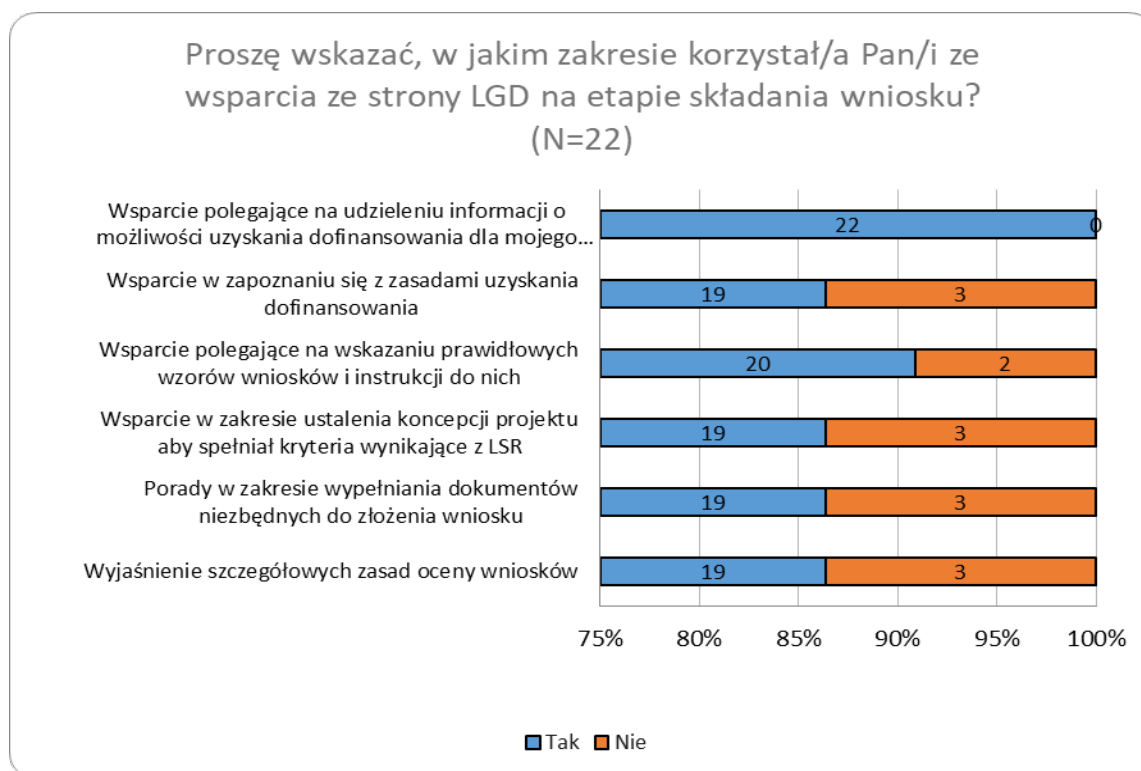
Ankietowani beneficjenci bardzo pozytywnie oceniają działalność Biura LGD w aspekcie informowania o możliwości pozyskania środków. Żadna z badanych osób nie oceniła Biura LGD negatywnie w tej kwestii. Dodatkowo warto podkreślić, że spośród 22 ankietowanych, aż 15 wskazało odpowiedź „zdecydowanie tak”, a 6 „raczej tak” (jedna wybrała odpowiedź „trudno powiedzieć”). Można więc stwierdzić, że LGD „Euro-Country” wywiązuje się z jednego z podstawowych zadań, do jakiego zostało powołana.

Jedną z najbardziej efektywnych form komunikacji z lokalną społecznością jest na pewno doradztwo. Dane na temat liczby udzielonych porad prezentuje poniższa tabela.

	Dane			
	2018	2019	2020	2021
podmioty, którym udzielono indywidualnego doradztwa	96	98	131	137
podmioty, którym udzielono indywidualnego doradztwa i które złożyły wniosek o przyznanie pomocy	80	80	85	85
podmioty, którym udzielono indywidualnego doradztwa i które zawarły umowy o przyznanie pomocy	36	36	36	36
osoby fizyczne	65	67	69	70
Instytucje	31	31	31	31

Tabela 5. Doradztwo w Biurze LGD „Euro-Country”.

Na potrzeby raportu postanowiono sprawdzić opinie beneficjentów na temat doradztwa. Zdecydowana większość ankietowanych skorzystała z szerokiego zakresu wsparcia ze strony LGD na etapie składania wniosku. Wszyscy 22 respondenci skorzystali ze wsparcia polegającego na udzieleniu informacji o możliwości uzyskania dofinansowania do projektu, a 20 ze wsparcia polegającego na wskazaniu prawidłowych wniosków i instrukcji do nich. Jedynie po trzech badanych stwierdziło, iż nie skorzystało ze wsparcia w zapoznaniu się z zasadami uzyskania dofinansowania, z porad w zakresie wypełniania dokumentów niezbędnych do złożenia wniosku, z wyjaśnień szczegółowych zasad oceny wniosków oraz ze wsparcia polegającego na ustaleniu koncepcji projektu aby spełniał kryteria wynikające z LSR. Szczegóły obrazuje poniższy wykres.

Wykres 5. Zakres wsparcia udzielonego beneficjentom ze strony LGD na poszczególnych etapach składania wniosku.

Samo doradztwo ocenione zostało przez badanych beneficjentów bardzo pozytywnie. Dotyczy to zarówno etapu składania wniosku, jak i etapu realizacji operacji oraz etapu rozliczania operacji. Zakres udzielonych porad spełnił oczekiwania beneficjentów, podobnie rzecz przedstawia się w przypadku przydatności udzielanych porad. Warto przede wszystkim

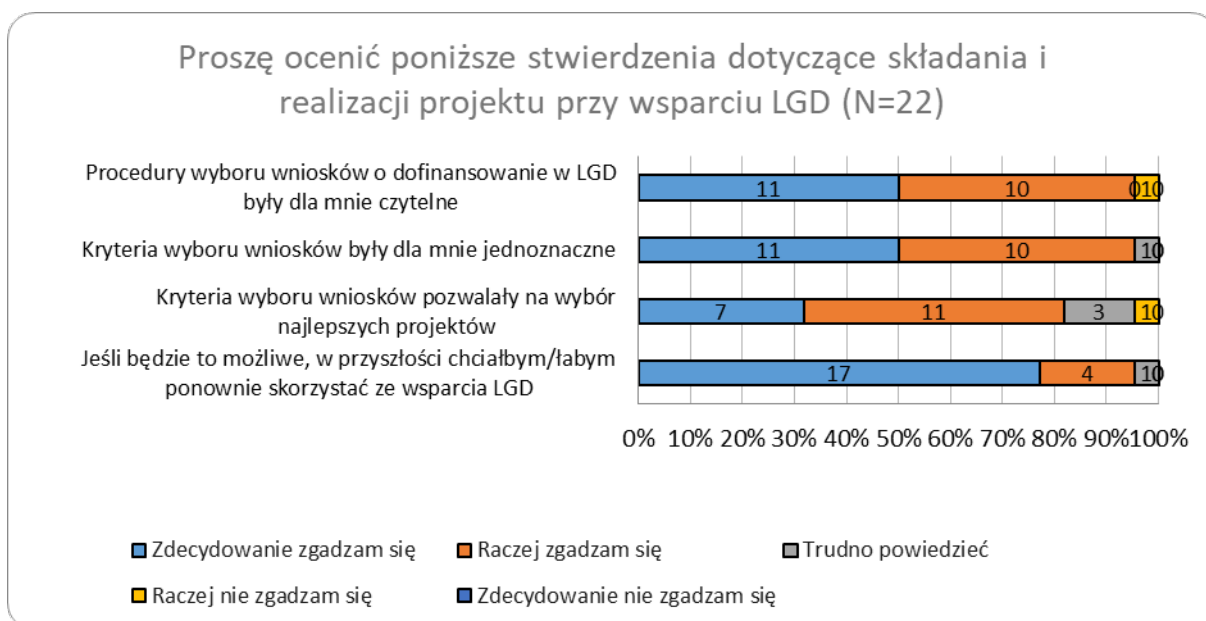
podkreślić bardzo wysokie oceny dotyczące przygotowania merytorycznego doradców LGD „Euro-Country” i fakt, iż krytyczne głosy były pojedyncze. Szczegóły obrazuje poniższa tabela.

Ocena wsparcia udzielonego beneficjentowi przez LGD na różnych etapach prowadzenia operacji								
		Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie	N
Etap składania wniosku	Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	14	7	0	0	0	1	22
	Udzielone porady były przydatne	16	5	0	0	0	1	22
	Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	16	5	0	0	0	1	22
Etap realizacji operacji	Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	14	7	0	0	0	1	22
	Udzielone porady były przydatne	14	7	0	0	0	1	22
	Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	15	6	0	0	0	1	22
Etap rozliczania operacji	Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	14	7	0	0	0	1	22
	Udzielone porady były przydatne	15	6	0	0	0	1	22
	Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	15	6	0	0	0	1	22

Tabela 17. Ocena wsparcia udzielonego beneficjentowi przez LGD na różnych etapach prowadzenia operacji.

Ankietowani beneficjenci zostali poproszeni o ocenę poszczególnych elementów procesu składania i realizacji projektu przy wsparciu LGD. Wyniki okazały się bardzo pozytywne, a głosy krytyczne pojedyncze. 21 z 22 beneficjentów uznało, że procedury wyboru wniosków o dofinansowanie LGD były czytelne, a kryteria wyboru wniosków

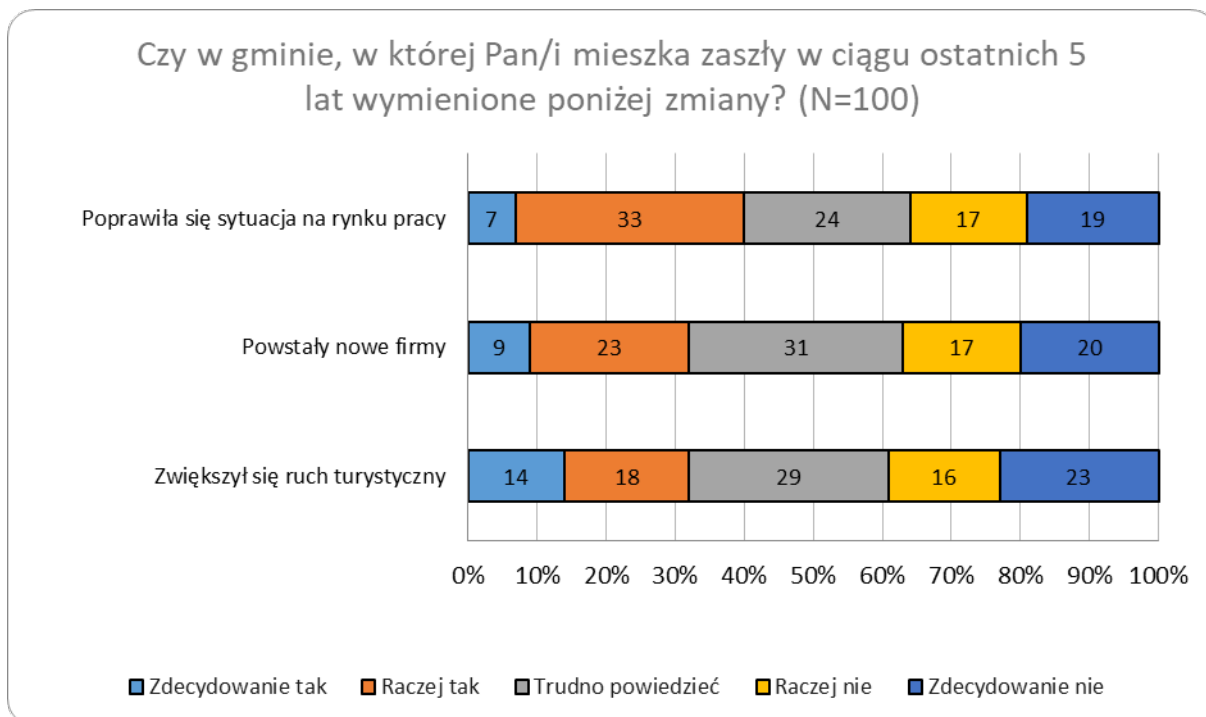
jednoznaczne. 18 ankietowanych zgodziło się ze stwierdzeniem, że kryteria wyboru wniosków pozwalały na wybór najlepszych projektów. O tym jak dobrze oceniana jest potrzeba funkcjonowania i sama działalność LGD najlepiej świadczy fakt, iż żaden z badanych beneficjentów nie wykluczył zabieganie o ponowne wsparcie ze strony LGD w przyszłości (gdyby pojawiła się taka możliwość), a aż 17 spośród 22 ankietowanych wskazało odpowiedź „zdecydowanie tak” w tym temacie. Szczegóły ocen poszczególnych stwierdzeń dotyczących procesu składania i realizowania projektu przy wsparciu LGD zaprezentowano na poniższym wykresie.

Wykres 6. Ocena stwierdzeń dotyczących składania i realizowania projektu przy wsparciu LGD „Euro-Country”.

5.6. Zmiany na obszarze objętym LSR w ocenie członków lokalnej społeczności

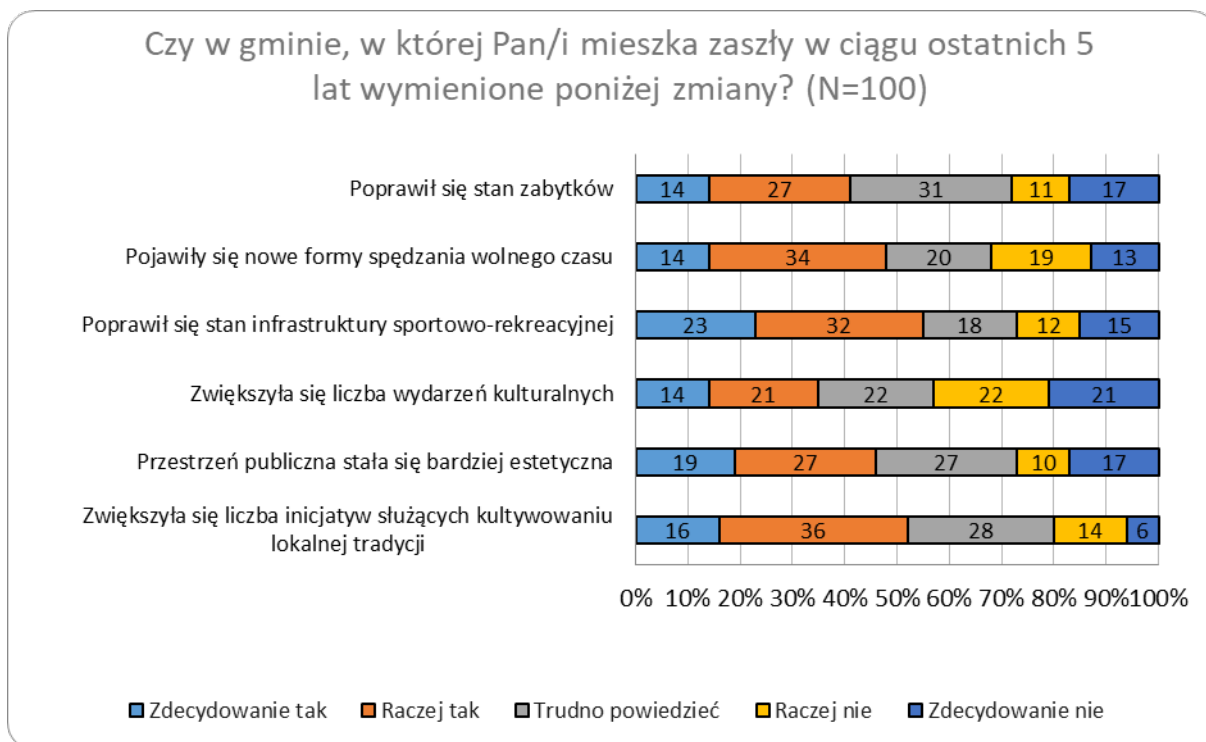
Przytoczone dane w raporcie pozwalają stwierdzić, że LGD „Euro-Country” dobrze realizowała założone przez siebie cele. Warto sprawdzić, jaką opinię na temat rozwoju obszaru objętego LSR ma lokalna społeczność. Na poniższym wykresie przedstawiono oceny dotyczące przedsiębiorczości.

Wykres 7. Ocena zmian dotyczących rozwoju przedsiębiorczości na obszarze LGD w przeciągu ostatnich 5 lat.

Mieszkańcy, którzy oddali swoje głosy w ankiecie dość umiarkowanie pozytywnie dostrzegają poprawę sytuacji na rynku pracy na obszarze LGD w przeciągu ostatnich 5 lat. Spośród 100 ankietowanych, 40 respondentów zgodziło się z tą opinią, z czego odpowiedź „zdecydowanie tak” wybrało 7 spośród nich, a przeciwnego zdania było 36 osób (19 „zdecydowanie”). Nieco gorszą opinię badani mieszkańcy mieli w temacie powstania nowych firm - 32 respondentów wyraziło takie zdanie, a 9 spośród nich wybrało odpowiedź „zdecydowanie tak”. Przeciwnego zdania było natomiast 37 osób, z czego 20 „zdecydowanie”. Podobnie kształtuje się ocena dotycząca zwiększenia się ruchu turystycznego. Tego rodzaju poprawę w przeciągu ostatnich pięciu lat zaobserwowało 32 respondentów (14 odpowiedzi „zdecydowanie tak”), a odmiennego zdania było 39 osób (23 odpowiedzi „zdecydowanie nie”). Zwraca uwagę bardzo duża liczba odpowiedzi „trudno powiedzieć”.

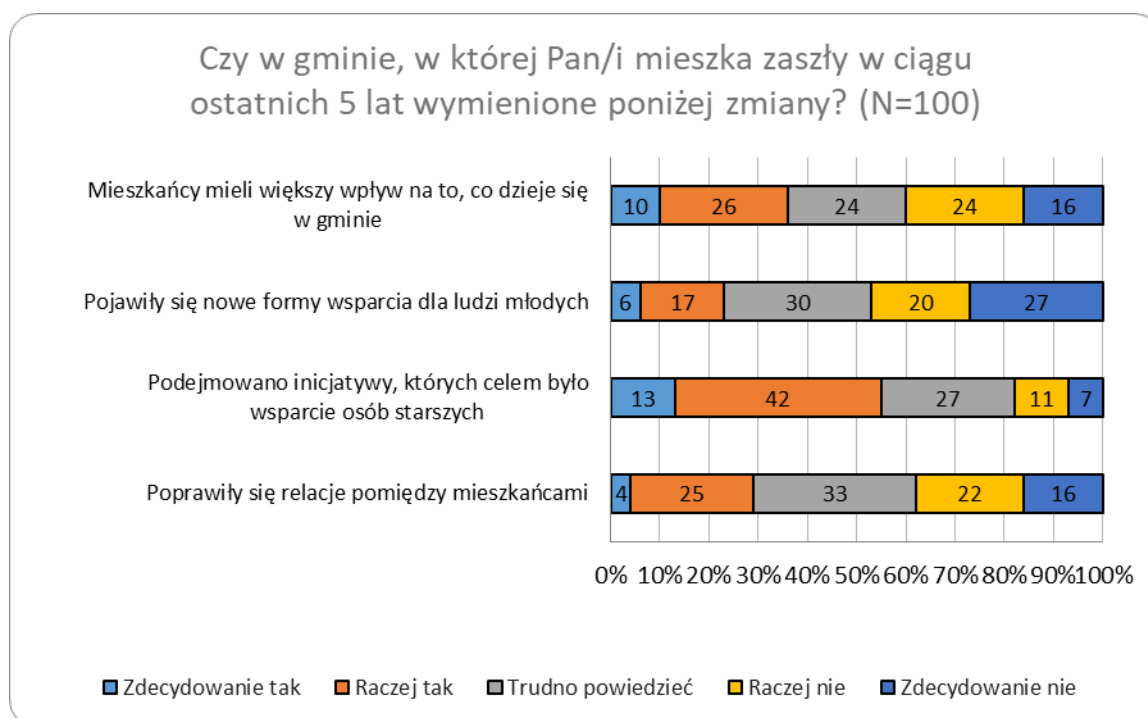
Kolejną kwestią, której warto poświęcić uwagę są zmiany dotyczące atrakcyjności zamieszkiwanego obszaru, zarówno pod względem potrzeb mieszkańców, jak i potencjalnych turystów. Szczegóły pokazuje poniższy wykres.

Wykres 8. Ocena zmian dotyczących kultury i rekreacji na obszarze LGD w przeciągu ostatnich 5 lat.

Oceny zmian dotyczących kultury i rekreacji w ostatnich pięciu latach na obszarze LGD są bardzo pozytywne. Najlepiej przedstawiają się opinie na temat poprawy stanu infrastruktury sportowo-rekreacyjnej - 55 spośród 100 badanych mieszkańców potwierdziło to zdanie, a 17 miało przeciwne. Bardzo dobrze ocenione zostało także pojawienie się nowych form spędzania wolnego czasu oraz zwiększenie się liczby inicjatyw służących kultywowaniu lokalnej tradycji - pozytywnie na ten temat wypowiedziało się odpowiednio 48 i 52 osoby, a negatywnie odpowiednio 32 i 20. Całkiem dobrze oceniona została także poprawa estetyki przestrzeni publicznej (46 głosów „za” i 37 „przeciw”) i poprawa stanu zabytków (41 głosów „za” i 28 „przeciw”). Najgorszą opinię respondenci mieli w przypadku zwiększenia się liczby wydarzeń kulturalnych, co odnotowało 35 mieszkańców, a przeciwnego zdania były 43 osoby.

Warto przyjrzeć się opinii badanych w kwestii aktywizacji i kapitału społecznego.

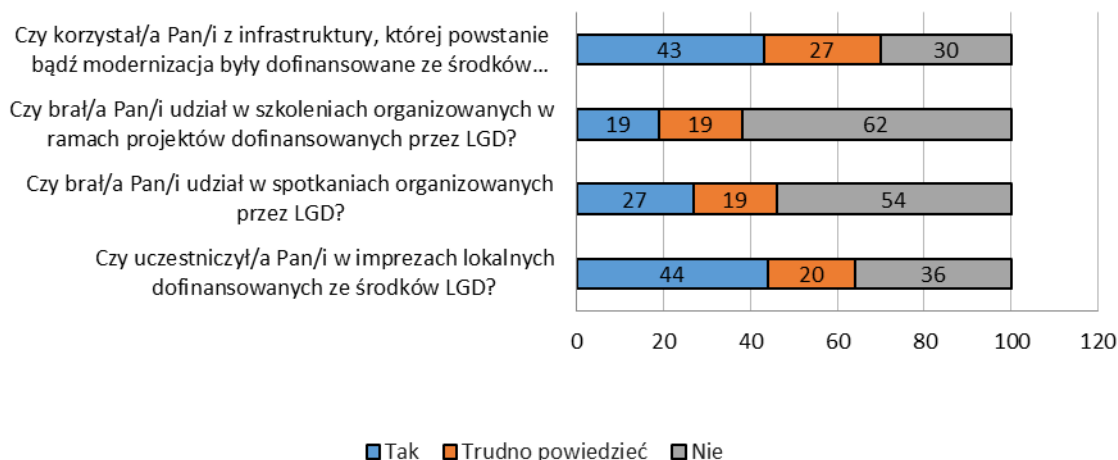

Wykres 9. Ocena zmian dotyczących aktywizacji i kapitału społecznego na obszarze LGD w przeciągu ostatnich 5 lat.

Zwraca uwagę, że badani mieszkańcy gmin obszaru LGD pozytywnie oceniają zmiany dotyczące podejmowania inicjatyw, których celem było wsparcie osób starszych. 55 spośród 100 ankietowanych zauważyło takie działania, a jedynie 18 było przeciwnego zdania. Mniej pozytywnych opinii ankietowani mieszkańcy wyrazili w kwestii pojawienia się nowych form wsparcia dla ludzi młodych - 23 osoby wskazały takie zmiany, a 47 było odmiennego zdania. Dość przeciętnie wypadła opinia dotycząca tego, iż ostatnich 5 lat mieszkańcy mieli większy wpływ na to, co dzieje się w gminie - 36 osób odnotowało taką zmianę, zaś 40 było przeciwnego zdania. Jeszcze gorzej oceniono poprawę relacji między mieszkańcami, gdzie głosów aprobujących było mniej niż negujących - odpowiednio 29 i 38.

Kolejną kwestią, której warto poświęcić uwagę, są opinie badanych mieszkańców na temat efektów działań podejmowanych w ciągu ostatnich 5 lat przez LGD.

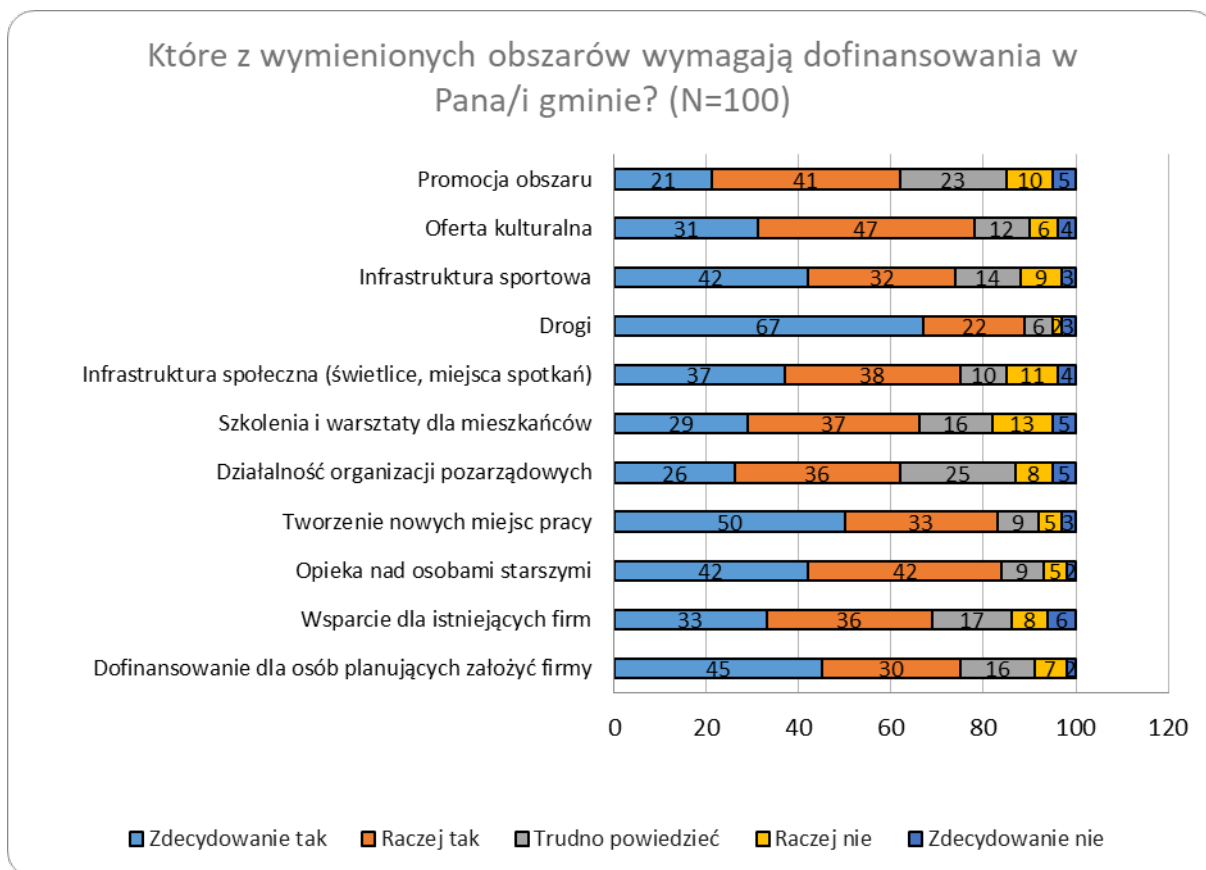
Czy korzystał/a Pan/i z efektów działań podejmowanych w ciągu ostatnich 5 lat przez LGD funkcjonujące na terenie gminy, w której Pan/i mieszka? (N=100)

Wykres 10. Korzystanie z efektów działalności LGD „Euro-Country”.

Najwięcej badanych mieszkańców gmin obszaru LGD, bo 44 spośród 100, stwierdziło, iż uczestniczyło w wydarzeniach lokalnych dofinansowanych ze środków LGD. Niewiele mniej, 43 respondentów skorzystało z infrastruktury, której powstanie lub modernizacja były dofinansowane z środków LGD. Mniejszym powodzeniem w grupie badanych cieszyły się spotkania organizowane przez LGD (27) i szkolenia organizowane w ramach projektów dofinansowanych przez „Euro-Country” (19). Warto pamiętać o tym, iż badani mieszkańcy niekoniecznie musieli wiedzieć, czy infrastruktura, szkolenia, spotkania czy imprezy były organizowane czy dofinansowywane przez LGD (stąd też całkiem spora ilość wskazań na odpowiedź „trudno powiedzieć”).

Na zakończenie warto zwrócić uwagę na to, jakie zdanie mają badani mieszkańcy gmin obszaru LGD na temat ewentualnych przyszłych działań „Euro-Country”.

Wykres 11. Obszary wymagające dofinansowania w ocenie badanych mieszkańców gmin obszaru.

Badani mieszkańcy gmin LGD „Euro-Country” wskazali, iż obszarów wymagających dofinansowania jest ciągle bardzo dużo. Za bardzo istotne uznane zostały działania przedsiębiorcze. Tworzenie nowych miejsc pracy okazało się ważne dla 83 spośród 100 badanych mieszkańców gmin obszaru LGD (w tym bardzo dużo wybranych odpowiedzi „zdecydowanie tak” - 50), wsparcie dla istniejących firm dla 69 osób, a dofinansowanie dla planujących założyć firmy dla 75 ankietowanych. Przeciwnego zdania było niewiele osób (odpowiednio 8, 14 i 9). LGD „Euro-Country” powinna więc w dalszym ciągu dużą wagę przykładać do operacji polegających na utworzeniu i rozwoju przedsiębiorstw.

Największa liczba ankietowanych uznała, iż to drogi wymagają dofinansowania - odpowiedź tę wskazało 89 ze 100 badanych, z czego „zdecydowanie tak” zaznaczyło aż 67 spośród nich, a przeciwną opinię wyraziło 5 osób. Opieka nad osobami starszymi została wskazana za istotny obszar przez 84 badanych osób (42 spośród nich zaznaczyło odpowiedź „zdecydowanie tak”, a pozostali „raczej tak”), a tylko 7 ankietowanych uznało, iż jest to

obszar raczej nieważny. Biorąc pod uwagę, iż nieustannie przybywa na obszarze LGD osób w wieku poprodukcyjnym, warto rozważyć, czy nie byłoby odpowiednim rozwiązaniem zwiększenie operacji kierowanych do tej grupy.

Dla bardzo wielu respondentów istotna okazała się oferta kulturalna i jako obszar wymagający dofinansowania wskazało ją 78 osób. Nieco mniej ankietowanych wskazało infrastrukturę społeczną - 75 i infrastrukturę sportową - 74. Ciekawie przedstawiają się wskazania dotyczące szkoleń i warsztatów dla mieszkańców - 66 osób uznało, iż jest to obszar wymagający dofinansowania, 62 głosy zebrały działalność organizacji pozarządowych i promocja obszaru.

6. Odpowiedź na wszystkie wskazane pytania badawcze

6.1. Ocena wpływu na główny cel LSR

W LSR wskazano dwa cele główne. W ramach pierwszego „Wysoka jakość życia mieszkańców Euro-Country” realizowano takie działania jak: podejmowanie i rozwój działalności gospodarczej mieszkańców obszaru, podnoszenie kompetencji w zakresie przedsiębiorczości, wspieranie współpracy między podmiotami wykonującymi działalność gospodarczą, budowa lub przebudowa ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury rekreacyjnej, budowa lub przebudowa dróg gminnych oraz działania służące wzmocnieniu kapitału społecznego. W ramach drugiego celu „Atrakcyjna oferta terenu w oparciu o lokalne zasoby” prowadzono przedsięwzięcia dotyczące podnoszenia wiedzy społeczności lokalnej, promowania obszaru LGD, zachowania dziedzictwa lokalnego, rozwoju niekomercyjnej infrastruktury turystycznej oraz tworzenia wiosek tematycznych.

Działania LGD „Euro-Country” niewątpliwie dążyły do osiągnięcia zamierzonych celów i można w tym aspekcie wskazać sporo sukcesów. Dotyczą one przede wszystkim działań z zakresu przedsiębiorczości, poprawy infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej, rozwoju kapitału społecznego. Generalnie realizacja Lokalnej Strategii Rozwoju nie budzi większych zastrzeżeń, a warto podkreślić, iż „Euro-Country” jest bardzo bliskie osiągnięcia stanu docelowego.

6.2. Ocena wpływu na kapitał społeczny

Kapitałem społecznym nazwiemy wiedzę osadzoną w stosunkach i relacjach społecznych. Związana ona jest bezpośrednio z zaufaniem członków do siebie, normami czy wartościami. Kapitał społeczny odgrywa kluczową rolę jako czynnik rozwoju lokalnego czy wzmocnienia społeczności lokalnych.

Budowie kapitału społecznego służyły realizowane projekty grantowe. W ich ramach zbudowano miejsca spotkań i aktywizacji mieszkańców, zorganizowano szkolenia i warsztaty, a także szereg wydarzeń lokalnych. „Euro-Country” starała się także wspierać organizacje pozarządowe. W dalszym ciągu jest jednak bardzo dużo do zrobienia. W przeprowadzonych na potrzeby niniejszego raportu badaniach ankietowych, całkiem spora grupa mieszkańców uznała, że w ciągu ostatnich 5 lat mieszkańcy nie mieli większego wpływu na to, co dzieje się w gminie, a także nie odnotowali poprawy relacji między mieszkańcami. W kontekście przyszłości interesująco przedstawiają się wyniki ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców gmin obszaru LGD, gdzie zdecydowana większość osób wskazała, iż bardzo istotnymi obszarami wymagającymi dofinansowania są szkolenia i warsztaty dla mieszkańców, działalność organizacji pozarządowych czy infrastruktura społeczna. W najbliższych latach pomocne będą na pewno kolejne przedsięwzięcia służące integracji społecznej i wzmocnieniu poczucia jedności i tożsamości, wspieraniu lokalnych liderów i działaczy w organizacjach pozarządowych.

6.3. Przedsiębiorczość

Przedsiębiorczość była jednym z kluczowych elementów działań LGD „Euro Country”. Dużą popularnością cieszyły się działania służące otwieraniu i rozwojowi działalności gospodarczej. Powstało dzięki temu wiele miejsc pracy, a duża część spośród założonych przedsiębiorstw istnieje do dzisiaj. Nie ulega wątpliwości, że premie wpłynęły na wzrost postaw przedsiębiorczych w społeczności lokalnej. „Euro-Country” przysłużyła się więc na pewno przywoływanym w raporcie pozytywnym tendencjom związanym ze spadającymi wskaźnikami bezrobocia, wzrostem ilości podmiotów gospodarki narodowej czy osób prowadzących działalność gospodarczą.

Środki na przedsiębiorczość są niewątpliwie bardzo potrzebne i przynoszą korzyści. Ankietowani mieszkańcy za bardzo istotny obszar wymagający dalszego dofinansowania uznali tworzenie nowych miejsc pracy, wsparcie dla istniejących firm oraz dofinansowania dla planujących założyć firmy. LGD „Euro-Country” powinna więc w dalszym ciągu dużą wagę przykładając do operacji polegających na utworzeniu i rozwoju przedsiębiorstw, zwłaszcza iż

da się zaobserwować profesjonalne podejście do tego zagadnienia i nabyte przez lata doświadczenie.

6.4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe

Promocja obszaru i rozwój turystyki stanowiły jedne z najważniejszych celów jakie postawiła sobie LGD „Euro-Country”. Zdawano sobie sprawę, że rejon nie jest typowy turystyczny, ale atrakcyjny choćby dla miłośników jazdy na rowerze czy innych przejawów turystyki weekendowej. W konsekwencji starano się dobierać tak działania, by pomóc w rozwoju tych obszarów. Sukcesem nazwać trzeba doposażenie hotelu, ale przede wszystkim tematyczne wsie powstałe w ramach projektu współpracy. Pozytywnie nazwać trzeba zaplanowane kolejne działania, w tym dalszy rozwój ścieżek rowerowych.

Dziedzictwu kulturowemu także poświęcono szereg działań. Realizowano inicjatywy mające na celu ochronę zasobów przyrodniczych, historycznych i kulturowych czy poddano pracom konserwatorskim lub restauratorskim zabytki. Dodatkowo wymienić można choćby operacje własną „Aktywnie i z pomysłem na terenie Euro-Country”, która przysłużyć się miała wzrostowi rozpoznawalności zasobów przyrodniczych, historycznych i kulturowych terenu LGD. Promocji tych zasobów oraz stworzeniu atrakcyjnej oferty terenu w oparciu o lokalne zasoby służy też realizowany w trakcie przeprowadzania ewaluacji projekt współpracy „Czas na produkt lokalny”. Sami respondenci w przeprowadzonej na potrzeby raportu ankiecie zauważyli zwiększenie się inicjatyw służących kultywowaniu lokalnej tradycji oraz pojawienie się nowych form spędzania wolnego czasu, w czym LGD „Euro-Country” na pewno odegrała kluczową rolę.

6.5. Grupy defaworyzowane

Do grup szczególnie ważnych z punktu widzenia realizacji LSR zaliczono grupy defaworyzowane, czyli osoby szczególnie zagrożone wykluczeniem społecznym. To do nich głównie zaplanowano kierowanie działań poprzez szczególne punktowanie w kryteriach

oceny wniosków. Wskazano tutaj: młodzież gimnazjalną/ponadgimnazjalną, która podlega jeszcze edukacji, dla której przewidziano miękkie projekty mające na celu aktywizację i zainteresowanie przestrzenią historyczną, przyrodniczą i kulturową oraz działania integracyjne dla młodzieży i seniorów, mające na celu zainteresować młodzież sprawami lokalnymi; młodzież, która zakończyła już proces edukacji i poszukuje pracy, dla której przewidziano projekty aktywizacyjne oraz projekty z zakresu rozpoczynania działalności gospodarczej i organizację szkoleń; osoby starsze (powyżej 50 roku życia), dla których przewidziano projekty z zakresu rozpoczynania działalności gospodarczej, organizację szkoleń, projekty aktywizacyjne i integracyjne.

Przedstawiciele LGD uważają, że grupy zostały zdefiniowane prawidłowo. Zrealizowano szereg dedykowanych działań przedsiębiorczych, aktywizacyjnych i integracyjnych. Wiele operacji w analizowanym okresie miało wymiar prosenioralny, a z uwagi na starzenie się społeczeństwa niezbędne jest na pewno ich kontynuowanie. W aspekcie młodzieży temat wymaga już zastanowienia. Dotyczy to zwłaszcza operacji przedsiębiorczych, gdzie mamy do czynienia z sytuacją, w której rynek pracownika zastąpił rynek pracodawcy i być może lepiej byłoby zaoferować pomoc w innych obszarach.

6.6. Innowacyjność

Stymulowanie innowacyjnych podejść jest jednym z ważniejszych elementów koncepcji Leader. Musiało to znaleźć wyraz w LSR, w tym przede wszystkim w kryteriach wyboru operacji. W LGD „Euro-Country” innowacyjność była rozumiana jako wprowadzenie nowego produktu lub usługi, nowego procesu, nowej organizacji lub nowego rynku – na podstawie danych wskazanych w opisie we wniosku o przyznanie pomocy oraz weryfikacji przeprowadzonej przez członków Rady.

Kryterium innowacyjności wywoływało szereg problemów, głównie z uwagi na komplikacje przy ocenie. W początkowym etapie oceniano ją na podstawie kodów PKD, ale zarzucono ten pomysł i postanowiono wnikliwiej dokonywać analizy. W kilku przypadkach doskonale zdawano sobie sprawę, że wnioskodawcy chcą jedynie pozyskać punkty, a w rzeczywistości nie proponują niczego innowacyjnego. Mimo wszystko w ewaluowanym

okresie udało się zrealizować szereg przedsięwzięć posiadających znamiona innowacyjności, w tym głównie w operacjach dotyczących świadczenia usług. Nie ulega wątpliwości, że innowacyjność należy jednak do tych kryteriów, które trzeba „doszlifować” w kolejnej strategii.

6.7. Projekty współpracy

W LSR „Euro-Country” miała zaplanowane dwa projekty współpracy. Celem pierwszego „EDUREG – Edukacja regionalna na szlaku przedsiębiorczych wsi tematycznych” było wdrażanie, założenie nowych oraz udoskonalenie już istniejących wsi tematycznych na obszarach partnerskich LGD. Wykorzystano tutaj fakt, iż wieś tematyczna stanowi innowacyjny sposób na ożywienie gospodarki wiejskiej i daje szansę mieszkańcom wsi na alternatywne dochody. W ramach projektu na terenie „Euro-Country” powstało 5 wiosek. Praktyczny problem z projektami współpracy dotyczy faktu, iż powstały one tuż przed pandemią i poza zorganizowanymi warsztatami, mieszkańcy i turyści nie mieli okazji zapoznać się ze stworzonymi atrakcjami. Istnieje jednak nadzieja, że wkrótce obraz sytuacji w tym aspekcie się odmieni. Drugi z projektów współpracy, „Czas na produkt lokalny” w momencie przeprowadzania ewaluacji był w trakcie realizacji. Głównym celem projektu jest promocja zasobów kulturowych, przyrodniczych i historycznych oraz stworzenie atrakcyjnej oferty terenu w oparciu o lokalne zasoby.

Projekty współpracy idealnie wpisują się w cele jakie zostały opracowane dla LSR „Euro-Country” i stanowią ich interesujące i atrakcyjne uzupełnienie. Warty podkreślenia jest profesjonalizm podejścia do zagadnienia, świetne wykorzystywanie lokalnych zasobów oraz duża pomysłowość. „Euro-Country” doskonale zdaje sobie sprawę z tego, iż operacje tego rodzaju są dobrą formą współdziałania LGD, wpływającą na rozwój umiejętności współpracy w zakresie ważnych celów dla wszystkich zaangażowanych podmiotów. W przyszłości należałoby utrzymać tę formę współdziałania czy może nawet rozważyć przeznaczenie na nią większych środków finansowych.

6.8. Ocena funkcjonowania LGD

Funkcjonowanie LGD należy ocenić pozytywnie. Działania animacyjne, aktywizacyjne i promocyjne realizowane są planowo. Daje się też odnotować dużą znajomość potrzeb lokalnej społeczności. Ankietowani beneficjenci bardzo pozytywnie oceniają działalność LGD w aspekcie informowania o możliwości pozyskania środków. Zdecydowana większość respondentów korzystała również z szerokiego zakresu wsparcia ze strony LGD na etapie składania wniosku. Beneficjenci korzystali ze wsparcia polegającego na udzieleniu informacji o możliwości uzyskania dofinansowania do projektu, wsparcia polegającego na wskazaniu prawidłowych wniosków i instrukcji do nich, wsparcia w zapoznaniu się z zasadami uzyskania dofinansowania, z porad w zakresie wypełniania dokumentów niezbędnych do złożenia wniosku, z wyjaśnień szczegółowych zasad oceny wniosków oraz ze wsparcia polegającego na ustaleniu koncepcji projektu aby spełniał kryteria wynikające z LSR. Samo doradztwo ocenione zostało przez badanych beneficjentów bardzo pozytywnie. Dotyczy to zarówno etapu składania wniosku, jak i etapu realizacji operacji oraz etapu rozliczania operacji. Warto podkreślić wysokie oceny dotyczące przygotowania merytorycznego doradców LGD. O tym jak dobrze oceniana jest potrzeba funkcjonowania i sama działalność LGD najlepiej świadczy fakt, iż żaden z badanych beneficjentów nie wykluczył zabieganie o ponowne wsparcie ze strony LGD w przyszłości.

6.9. Ocena procesu wdrażania

Proces wdrażania należy ocenić jak najbardziej pozytywnie. Same kryteria wyboru na przestrzeni lat nieco ewoluowały i starano się je doprecyzować. W konsekwencji obecnie są czytelne i nie wywołują większych wątpliwości. Warto podkreślić, że w LGD „Euro-Country” kluczowe znaczenie odgrywało kryterium przynależności do grupy defaworyzowanej, które niejednokrotnie „przechylało szalę” na korzyść danego wnioskodawcy.

W analizowanym okresie pojawiły się pewne utrudnienia w realizacji celów. Miały one jednak przede wszystkim związek z pandemią Covid-19. Konieczne było wydłużenie poszczególnych operacji czy projektów, a także z oczywistych względów odwołanie wydarzeń, spotkań czy wyjazdów. Utrudnieniem było także stanowczo zbyt duże sformalizowanie przepisów.

Proces wdrażania pozytywnie ocenili sami beneficjenci. W ich opinii procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne. Podobnie zastosowane kryteria wyboru operacji były jednoznaczne i nie budziły większych wątpliwości. Pozwalały także na wybór najlepszych wniosków, które są spójne z celami LSR.

6.10. Wartość dodana podejścia LEADER

Działalność LGD „Euro-Country” angażuje i łączy organizacje pozarządowe, usługodawców i samorząd lokalny. Dodatkowo LGD wpływa także na angażowanie liderów lokalnych i osoby fizyczne. Sam potencjał rozwojowy jest wykorzystywany i promowany poprzez wydawnictwa, strony internetowe, lokalną prasę i media społecznościowe.

Należy podkreślić, że „Euro-Country” reagowała na wskazane w LSR problemy obszaru LGD i tym samym tworzyła odpowiednie warunki do jego rozwoju. Z części zadań wywiązywała się wręcz wzorowo. Udało się zrealizować sporo operacji związanych z przedsiębiorczością, kulturą czy infrastrukturą. Współpraca z gminami i stowarzyszeniami w tym aspekcie układała się wzorcowo. Projekty współpracy stanowiły doskonałe merytoryczne uzupełnienie operacji realizowanych w ramach wdrażania LSR i wpisywały się w cele określone w tym dokumencie strategicznym.

7. Podsumowanie. Wnioski i rekomendacje

Poziom realizacji przedsięwzięć zbliża LGD do osiągnięcia zamierzonych w LSR celów. Niniejszy raport udowadnia, że postęp rzeczowy i finansowy, jakość realizowanych operacji oraz samo zaangażowanie „Euro-Country” zasługuje na bardzo pozytywne oceny. Doświadczenia zebrane w ocenianym okresie pozwalają na sformułowanie rekomendacji, które mogą pomóc w ulepszeniu realizowanych działań w przyszłości:

1. Działania z zakresu przedsiębiorczości należy uznać za duży sukces LGD „Euro-Country”. W trakcie warsztatów okazało się, że nadal jest duże zainteresowanie, pomimo pandemii Covid-19, zakładaniem i rozwijaniem własnej działalności gospodarczej. Pracownicy LGD nieustannie odbierają liczne telefony z zapytaniami kiedy będą ogłaszane konkursy na operacje z zakresu przedsiębiorczości. Warto też zauważyć, że ankietowani mieszkańcy za bardzo istotny obszar wymagający dalszego dofinansowania uważają działania dotyczące tworzenia nowych miejsc pracy czy dofinansowanie dla osób planujących założyć firmę. LGD „Euro-Country” powinna więc w dalszym ciągu dużą wagę przykładac do operacji polegających na utworzeniu i rozwoju przedsiębiorstw, zwłaszcza iż da się zaobserwować profesjonalne podejście do tego zagadnienia i nabyte przez lata doświadczenie. Kwestią do dyskusji jest natomiast ilość środków na wsparcie przedsiębiorczości w podziale na tworzenie i rozwój działalności gospodarczej. W obecnym okresie programowania suma środków przeznaczonych na przedsiębiorczość w budżecie LGD musiała stanowić więcej niż połowę całego budżetu. Doświadczenie pokazuje, że gdyby zdecydowano o przeznaczeniu jeszcze większej puli środków na przedsiębiorczość, również byłoby zainteresowanie tymi środkami, dlatego do rozważenia w nowym okresie programowania jest kwestia zwiększenia nakładów na ten kierunek rozwoju lokalnego.
2. Mimo zrealizowania wielu operacji, na terenie nadal jest „niedosyt” ogólnodostępnych miejsc rekreacyjnych. Należy jednak tak dobierać

przedsięwzięcia, by faktycznie odpowiadały na potrzeby mieszkańców i stanowiły atrakcję.

3. Promocja obszaru i rozwój turystyki stanowiły jedne z najważniejszych celów jakie postawiła sobie LGD „Euro-Country”. Skupienie uwagi na turystyce weekendowej było kluczowym i wartym pochwały rozwiązaniem. Niezbędne są jednak kolejne operacje. Podstawą wydaje się postawienie na drobne atrakcje, rozwój usług turystycznych i produktów lokalnych. LGD „Euro-Country” doskonale sobie do tej pory z tym radziła i warto z tego profesjonalizmu dalej korzystać. Bardzo istotnym aspektem jest też fakt, iż działania faktycznie przysługują się gminom wchodzącym w skład LGD.
4. W badaniach ankietowych całkiem spora grupa mieszkańców uznała, że w ciągu ostatnich 5 lat mieszkańcy nie mieli większego wpływu na to, co dzieje się w gminie, a także nie odnotowali poprawy relacji między mieszkańcami. Niezbędne są na pewno działania służące generowaniu kapitału społecznego. Pomocne będą tu przedsięwzięcia służące integracji społecznej i wzmacnianiu poczucia jedności i tożsamości, wspieraniu lokalnych liderów i działaczy w organizacjach pozarządowych. Zwłaszcza że w badaniach ankietowych większość mieszkańców wskazała, iż bardzo istotnymi obszarami wymagającymi dofinansowania są szkolenia i warsztaty dla mieszkańców, działalność organizacji pozarządowych czy infrastruktura społeczna.
5. Według przedstawicieli LGD społeczeństwo się starzeje i polityka senioralna musi być traktowana priorytetowo. Istnieje potrzeba tworzenia miejsc dla seniorów, w tym zarówno opieki stałej, jak i pobytu dziennego. O tej konieczności mówili w trakcie wywiadu przedstawiciele LGD, a także w ankiecie przeprowadzonej wśród mieszkańców opieka nad osobami starszymi została uznana za jeden z najważniejszych obszarów wymagających dofinansowania w gminach.
6. Realizowane projekty docierały do grup defaworyzowanych i niejednokrotnie przynależność do nich sprawiała, że udało się uzyskać odpowiednią liczbę punktów i tym samym „wyprzedzić” konkurencyjne wnioski. Szczególnie

skorzystały na tym starsze osoby, w mniejszym stopniu młode. Przedstawiciele LGD stwierdzili, iż w kolejnej strategii niezbędne będzie jednak wprowadzenie zmian w grupach defaworyzowanych. Jak już podkreślono, w dalszym ciągu uwaga powinna być skupiona na osobach powyżej 50 roku życia. Przedstawiciele Rady postulowali też, by do grup defaworyzowanych w następnym okresie zaliczyć osoby pragnące wrócić na rynek pracy, w tym przede wszystkim kobiety po urodzeniu i wychowaniu dziecka. Niewątpliwie temat ten należy poddać dyskusji.

7. Dostrzegalny jest brak operacji dla młodzieży, która coraz częściej sama zwraca uwagę, iż nie ma dla niej oferty i nie uwzględnia się ich opinii i wizji. Dotyczy to zwłaszcza miejsc aktywności i integracji, które nie byłyby już tylko placem zabaw czy klubami malucha, ale chodzi o działania dla nieco starszej młodzieży w wieku licealnym (np. skate-park). Potwierdzają to też wyniki przeprowadzonej ankiety, w której zdecydowana większość respondentów nie odnotowała pojawienia się nowych form wsparcia dla ludzi młodych na przestrzeni ostatnich 5 lat.
8. Problemem w analizowanym okresie było kryterium innowacyjności, które jest bardzo skomplikowane przy ocenie. Szereg wątpliwości budziły także kryteria ochrony środowiska czy wykorzystania lokalnych zasobów w trakcie realizacji operacji. Konieczne jest niewątpliwie pochylenie się nad tym zagadnieniem i doszlifowanie definicji.
9. Projekty współpracy stanowią dobrą formę współdziałania LGD i wpływają niewątpliwie na rozwój umiejętności współpracy w realizowaniu istotnych celów. Wydaje się niezbędne, aby w przyszłości starać się nadal o zaangażowane podejście w tym temacie i dobieranie do realizowania projektów solidnych i sprawdzonych partnerów. Warto też w dalszym ciągu kontynuować działania, które idealnie współgrają z założonymi celami LSR.
10. Przeszkodą w realizacji LSR była kwestia formalizacji zapisów PROW i trudności w interpretacji części przepisów. Wprawdzie udało się wypracować rozwiązania, które pozwoliły na pokonanie tych przeszkód, lecz niewątpliwie

należy lobbować nad uproszczeniem procedur rozliczania projektów, oraz przyspieszeniem pracy UM podczas weryfikacji dokumentów.

8. Spis tabel i wykresów

Rysunek 1. Obszar LGD „Euro-Country”	11
Tabela 1. Ludność w gminach wchodzących w skład LGD.	12
Tabela 2. Wskaźniki G dla gmin wchodzących w skład LGD.	13
Tabela 3. Wydatki gmin na 1 mieszkańca w złotychkach.	13
Tabela 4. Gminy wchodzące w skład LGD na tle innych gmin województwa opolskiego.	14
Tabela 5. Pracujący w gminach wchodzących w skład LGD.	15
Tabela 6. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w gminach wchodzących w skład LGD.	16
Tabela 7. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym.	16
Wykres 1. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców.	17
Tabela 8. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym.	19
Tabela 9. Saldo migracji ogółem w gminach wchodzących w skład LGD.	19
Tabela 10. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności.	20
Tabela 11. Turystyczne obiekty noclegowe w gminach wchodzących w skład LGD.	21
Tabela 12. Nabory w LGD „Euro-Country”	23
Tabela 2. Rzeczowy postęp w realizacji LSR w LGD „Euro-Country”	25
Tabela 3. Szkolenia pracowników i organów LGD w okresie od 1.01.2016 do 31.12.2021	36
Tabela 4. Realizacja planu komunikacji przez LGD „Euro-Country”	37
Wykres 2. Metody docierania informacji o LGD „Euro-Country do mieszkańców obszaru.	38
Wykres 3. Metody docierania informacji o naborach w LGD „Euro-Country” do potencjalnych beneficjentów.	39
Wykres 4. Ocena beneficjentów na temat stopnia informowania przez LGD o możliwości pozyskania środków.	40
Tabela 5. Doradztwo w Biurze LGD „Euro-Country”	40
Wykres 5. Zakres wsparcia udzielonego beneficjentom ze strony LGD na poszczególnych etapach składania wniosku.	41
Tabela 17. Ocena wsparcia udzielonego beneficjentowi przez LGD na różnych etapach prowadzenia operacji.	42
Wykres 6. Ocena stwierdzeń dotyczących składania i realizowania projektu przy wsparciu LGD „Euro-Country”.	43

Wykres 7. Ocena zmian dotyczących rozwoju przedsiębiorczości na obszarze LGD w przeciągu ostatnich 5 lat.....	44
Wykres 8. Ocena zmian dotyczących kultury i rekreacji na obszarze LGD w przeciągu ostatnich 5 lat.....	45
Wykres 9. Ocena zmian dotyczących aktywizacji i kapitału społecznego na obszarze LGD w przeciągu ostatnich 5 lat.....	46
Wykres 10. Korzystanie z efektów działalności LGD „Euro-Country”	47
Wykres 11. Obszary wymagające dofinansowania w ocenie badanych mieszkańców gmin obszaru. .	48

9. Aneksy tworzone w toku realizacji badania

Ankieta dla mieszkańców obszaru LGD „Euro-Country”

Prosimy o wypełnienie krótkiej ankiety dotyczącej efektów funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania „Euro-Country”. Ankieta jest anonimowa, co znaczy, że nie gromadzimy żadnych danych, które mogą pozwolić na identyfikację osób ją wypełniających. Wypełnienie ankiety trwa 10 minut.

Z góry dziękujemy za pomoc!

Lokalna Grupa Działania „Euro-Country”

1. Czy w gminie, w której Pan/i mieszka zaszły w ciągu ostatnich 5 lat wymienione poniżej zmiany?

Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Mieszkańcy mieli większy wpływ na to, co dzieje się w gminie	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Poprawiła się sytuacja na rynku pracy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Powstały nowe firmy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Pojawiły się nowe formy wsparcia dla ludzi młodych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Podejmowano inicjatywy, których celem było wsparcie osób starszych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Zwiększyła się liczba inicjatyw służących kultywowaniu lokalnej tradycji	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Poprawiły się relacje pomiędzy mieszkańcami	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Zwiększył się ruch turystyczny	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Poprawił się stan zabytków	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie

Pojawiły się nowe formy spędzania wolnego czasu	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Poprawił się stan infrastruktury sportowo-rekreacyjnej	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Zwiększyła się liczba wydarzeń kulturalnych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Przestrzeń publiczna stała się bardziej estetyczna	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie

2. Proszę wyobrazić sobie, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale środków finansowych w gminie, w której Pan/i mieszka. Które z wymienionych obszarów wymagają dofinansowania?

Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Promocja obszaru	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Oferta kulturalna	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Infrastruktura sportowa	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Drogi	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Infrastruktura społeczna (świetlice, miejsca spotkań)	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Szkolenia i warsztaty dla mieszkańców	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Działalność organizacji pozarządowych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Tworzenie nowych miejsc pracy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie

					nie
Opieka nad osobami starszymi	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Wsparcie dla istniejących firm	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Dofinansowanie dla osób planujących założyć firmy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie

3. Czy słyszał Pan/i o Lokalnej Grupie Działania „Euro-Country”? Proszę wybrać 1 odpowiedź.

- a) Tak → Proszę przejść do pytania nr 4.
b) Nie → Proszę przejść do pytania nr 5.

4. W jaki sposób docierały do Pana/i informacje dotyczące Lokalnej Grupy Działania „Euro-Country”. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Czytałem/am publikacje w prasie na temat działalności LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stronę internetową LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czytałem/am informacje o LGD na stronie gminy	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stoiska LGD podczas imprez lokalnych lub festynów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się o działalności LGD od znajomych i/lub rodziny	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się z tablic informacyjnych, billboardów i plakatów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się z wydawanych przez LGD publikacji i/lub materiałów promocyjnych	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Uczestniczyłem w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem profil LGD na Facebooku	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

5. Czy korzystał/a Pan/i z efektów działań podejmowanych w ciągu ostatnich 5 lat przez LGD działające na terenie gminy, w której Pan/i mieszka? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Czy korzystał/a Pan/i z infrastruktury, której powstanie bądź modernizacja były dofinansowane ze środków LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniach organizowanych w ramach projektów dofinansowanych przez LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czy brał/a Pan/i udział w spotkaniach organizowanych przez LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czy uczestniczył/a Pan/i w imprezach lokalnych dofinansowanych ze środków LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

6. Proszę wskazać, w którym przedziale wiekowym się Pan/i mieści. Proszę wybrać 1 odpowiedź.

- a) 18-25 lat
- b) 26-35 lat
- c) 36-45 lat
- d) 46-55 lat
- e) 56-65 lat
- f) 66 lat lub więcej

7. Proszę podać swoją płeć. Proszę wybrać 1 odpowiedź.

- a) Kobieta
- b) Mężczyzna
- c) Wolę nie podawać.

Ankieta dla beneficjentów LGD „Euro-Country”

Prosimy o wypełnienie krótkiej ankiety dotyczącej funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania „Euro-Country”. Ankieta jest anonimowa, co znaczy, że nie gromadzimy żadnych danych, które mogą pozwolić na identyfikację osób ją wypełniających. Wypełnienie ankiety nie powinno zająć więcej niż 10 minut.

Ankieta powinna zostać wypełniona przez osobę, która jest lub była realizatorem projektu wspartego przez Lokalną Grupę Działania (np. polegającego na założeniu działalności gospodarczej). W przypadku, gdy beneficjentami wsparcia był podmiot (Urząd Gminy, Ośrodek Kultury, Organizacja Pozarządowa, OSP, KGW), ankieta powinna zostać wypełniona przez osobę, która w ramach danego podmiotu była bezpośrednio zaangażowana w realizację dofinansowanego projektu.

Z góry dziękujemy za pomoc!

Lokalna Grupa Działania „Euro-Country”

W jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- a) Zdecydowanie zgadzam się
- b) Raczej zgadzam się
- c) Trudno powiedzieć
- d) Raczej nie zgadzam się
- e) Zdecydowanie nie zgadzam się

W jaki sposób docierały do Pana/i informacje o naborze wniosków w Lokalnej Grupie Działania?

Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Czytałem/am publikacje w prasie na temat działalności LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stronę internetową LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czytałem/am informacje o LGD na stronie gminy	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stoiska LGD podczas imprez lokalnych lub festynów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się o działalności LGD od znajomych i/lub rodziny	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się z tablic informacyjnych, billboardów i plakatów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się z wydawanych przez LGD publikacji i/lub	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

materiałów promocyjnych			
Uczestniczyłem/am w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am profil LGD na Facebooku	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

Dlaczego zdecydował/a się Pan/i (lub podmiot reprezentowany przez Pana/ią) na złożenie wniosku o przyznanie pomocy finansowej do LGD? Proszę wybrać jedną odpowiedź, która najlepiej opisuje główny powód złożenia wniosku do LGD.

- Było to jedyne dostępne źródło finansowania mojego projektu
- Nie otrzymałem/am dofinansowania z innych środków/innego programu
- Chciałem/am skorzystać z nadarzającej się okazji otrzymania środków
- Zostałem/am zachęcony/a do złożenia wniosku przez LGD
- Na moją decyzję wpłynęła możliwość skorzystania z doradztwa w biurze LGD

Jak ocenia Pan/i wsparcie udzielane przez LGD na etapie składania wniosku? Proszę ocenić w jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniami opisującymi wsparcie na tym etapie. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Udzielone porady były przydatne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

Proszę wskazać, w jakim zakresie korzystał/a Pan/i ze wsparcia ze strony LGD na etapie składania wniosku? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Wsparcie polegające na udzieleniu informacji o możliwości uzyskania dofinansowania dla mojego projektu	Tak	Nie
Wsparcie w zapoznaniu się z zasadami uzyskania dofinansowania	Tak	Nie
Wsparcie polegające na wskazaniu prawidłowych wzorów wniosków i	Tak	Nie

instrukcji do nich		
Wsparcie w zakresie ustalenia koncepcji projektu aby spełniał kryteria wynikające z LSR	Tak	Nie
Porady w zakresie wypełniania dokumentów niezbędnych do złożenia wniosku	Tak	Nie
Wyjaśnienie szczegółowych zasad oceny wniosków	Tak	Nie

Jak ocenia Pan/i wsparcie udzielane przez LGD na etapie realizacji projektu? Proszę ocenić w jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniami opisującymi wsparcie na tym etapie. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Udzielone porady były przydatne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

Jak ocenia Pan/i wsparcie udzielane przez LGD na etapie rozliczenia projektu? Proszę ocenić w jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniami opisującymi wsparcie na tym etapie. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Udzielone porady były przydatne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

Czy obecnie pozostaje Pan/i w kontakcie z LGD? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Uczestniczę w spotkaniach organizowanych przez LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Kontaktuję się telefonicznie z przedstawicielami LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czytam komunikaty na stronie internetowej LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Mam osobisty kontakt z przedstawicielami LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Kontaktuję się w inny sposób	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Nie mam z LGD żadnego kontaktu	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

Czy brał/a Pan/i lub organizacja którą Pan/i reprezentuje udział w tworzeniu LSR? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź.

- a) Tak
- b) Trudno powiedzieć
- c) Nie

Kto był głównym odbiorcą efektów Pani/a projektu/ projektów? Proszę wybrać jedną odpowiedź, która najlepiej opisuje Pana/i projekt.

- a) Ja i moja rodzina
- b) Moja organizacja
- c) Ogół mieszkańców gminy/ obszaru LGD
- d) Turyci
- e) Przedsiębiorstwa
- f) Inne

Proszę ocenić poniższe stwierdzenia dotyczące składania i realizacji projektu przy wsparciu LGD.
Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Procedury wyboru wniosków o dofinansowanie w LGD były dla mnie czytelne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Kryteria wyboru wniosków były dla mnie jednoznaczne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Kryteria wyboru wniosków pozwalały na wybór najlepszych projektów	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
LGD w wystarczającym stopniu informowała o możliwości pozyskania środków	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Jeśli będzie to możliwe, w przyszłości chciałbym/łabym ponownie skorzystać ze wsparcia LGD	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

Czy na etapie przygotowania, realizacji lub rozliczania projektu pojawiły się jakieś problemy wpływające negatywnie na jego przebieg bądź rezultaty?

- a) Tak → *Proszę odpowiedzieć na następane pytanie.*
 b) Nie → ***Dziękujemy za wypełnienie ankiety!***

Jakie to były problemy? *Na pytanie odpowiadają tylko osoby, które w poprzednim pytaniu wybrały odpowiedź „Tak”. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.*

Problemy bezpośrednio związane z przedmiotem projektu (np. problemy wynikające z branży w której działa przedsiębiorca, odbiorcami działań NGO lub uzgodnieniami dotyczącymi przebiegu tras rowerowych w projekcie gminnym)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy finansowe (np. z wypłatą dofinansowania, kredytem na realizację zadania, zmiennością cen w czasie realizacji zadania względem wpisanych we wniosku)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy formalno-prawne	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

Problemy personalne (np. z pracownikami, członkami/ partnerami itp.)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy z terminową realizacją harmonogramu (opóźnienia itp.)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Trudność w dostępie do informacji na temat składania, realizacji lub rozliczenia projektu	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy wynikające z wprowadzenia w Polsce stanu pandemii	Tak	Trudno powiedzieć	Nie